БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 283 (19.954). • 1987 йил 10 декабрь, пайшанба • Баҳоси 3 тийин.

СССР—АҚШ: ЖАҲОН ХАЛҚЛАРИНИНГ УМИДЛАРИ ОҚЛАНСИН

Ўртача ва камроқ олислик ракеталарига оид Шартноманинг имзоланиши

ВАШИНГТОН, 8 декабрь. (ТАСС махсус мухбирлари). Бугун Оқ уйда фанфараларнинг даъваткор овозлари ва дўмбира садолари ядро қуролининг икки туркуми — ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Совет—Америка Шартномасини имзолашга бағишланган тантанали маросим бошланганидан дарак берди.

... Маҳаллий вақт билан соат 13 дан 30 минут ўтди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари тушган, СССР ва АҚШ байроқчалари ўрнатилган автомашина жанубий-ғарбий дарвоза орқали дипломатик эшик ёнига келиб тўхтайди.

М. С. Горбачев ва Оқ уйга кираверишда унга пешвоз чиққан Президент Р. Рейган Қизил меҳмонхонага кўтарилиб, Шарқий залга кирадилар.

Залда Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, А. Ф. Добринин, В. М. Каменцев, С. Ф. Ахромеев, А. С. Черняев, Ю. В. Дубинин, таниқли фан ва маданият арбоблари бор эдилар.

АҚШ вице-президенти Ж. Буш, АҚШ давлат секретари Ж. Шульц, Американинг бошқа раҳбарлари ҳам шу ерда эдилар.

Р. Рейган микрофон ёнига келиб бундай дейди:

Оқ уйга хуш келибсиз. Ушбу маросим ва биз бугун имзолайдиган Шартнома сабр-тоқат қандай мукофотланишининг ажойиб намунаси бўлади. 6 йилдан кўпроқ вақт муқаддам, 1981 йил 18 ноябрь куни мен биринчи марта қилган таклиф кейинчалик «нуль варианти» номини олди ва бу таклиф содда, айтиш мумкинки, бениҳоя содда эди.

Ўтмишдаги шартномалардан фарқли ўлароқ, бу Шартнома мавжуд аҳволни ёки қурол-яроғларни янада кўпайтиришни шунчаки қонунлаштирмади. Унда қуролланиш пойгасини назорат остига олиш ҳақидагина гап бормади, унда тарихда биринчи марта «қурол-яроғлар устидан контроллик» ибораси ўрнини «қурол-яроғларни қисқартириш» ибораси олди, бу ўринда гап Америка билан Совет Иттифоқи ядро ракеталарининг бутун бир турини батамом тугатиш ҳақида борди. Бу, албатта, жаҳон жамоатчилигига мазкур ёндашув тушунарли бўлиши учун тафаккурда кескин силжиш бўлишини ва бирмунча вақт ўтишини талаб қилар эди. Юмшоқ қилиб айтганда, бу ҳақда ҳар хил фикрлар билдирилди: баъзи кишиларга нуль варианти эришиб бўлмайдиган орзу ва қандайдир нореал бир нарса бўлиб туюлди, бошқаларга у шунчакиташвиқотчилик найранги бўлиб туюлди. Аммо сабр-тоқат, сабот ва шу мақсадга садоқат туфайли биз шу эришиб бўлмайдигандек туюлган орзуни реалликка айлантирдик. Бош секретарь жаноблари, Иван Криловнинг «Оққуш, қисқичбақа ва чўртан балиқ» деган машҳур масали Сизга танишлигига аминман. Кунлардан бирида мана шу учовлон аравани ўрнидан қўзғатмоқчи бўлишибди. Учовлари уни боғлаб торта бошлашибди. Арава унчалик оғир эмас экан, бироқ улар қанчалик ҳаракат қилишмасин, уни ўрнидан қўзғатиша олмабди. Гап шундаки, оққуш юқорига тортса, қисқичбақа орқага судрар, чўртан балиқ эса сувга интилар экан. Натижада улар мақсадга эриша олишмабди, арава ҳали ҳам ўша жойда турган эмиш.

Маънавийлик тўғрисидаги тушунчаларда мамлакатларимиз ўртасида катта ва чуқур тафовутлар сақланиб қолмоқда, дейиш мумкин. Аммо ҳозир ҳеч бўлмаганда, аравани бир тарафга биргаликда тортганимизда, мана шу ҳаётий муҳим масала соҳасида нималарга эришиш мумкинлигини кўриб турибмиз. Рақамларнинг бир ўзи ҳам бу битимнинг муҳим аҳамиятини таъкидлаб турибди: Совет томонидан ракеталарга ўрнатиб қўйилган 1.500 та портловчи каллак олиб ташланади ҳамда ердаги базаларда жойлаштирилган ҳамма ўртача олислик ракеталари, шу жумладан, СС—20 ракеталари йўқ қилиб юборилади.

Бизнинг томонимиздан Ердаги базаларда жойлаштириб қўйилган 400 тадан кўпроқ жанговар каллаклари бўлган «Першинг—2» ракеталарининг ва қанотли ракеталарнинг ҳаммаси йўқ қилиб ташланади. Иккала томоннинг қўшимча запас ракеталари ҳам йўқ қилиб юборилади.

Бу Шартноманинг аҳамияти соф рақам тушунчалари доираси билангина чекланмайди. Бош секретарь жаноблари, русларнинг қадимий доно мақоли билан биз танишмиз, ва, гарчи менинг талаффузимда уни тушуниш қийин бўлса ҳам, сиз бу мақолни билишингизга ишончим комил. «Доверяй, но проверяй» («ишонгин-у, аммо текширгин») дейилади шу мақолда.

М. С. Горбачев:

Биз бу мақолни ҳар учрашувда такрорлаяпмиз. (Кулги, қарсаклар).

Р. Рейган:

Бу мақол менга ёқади.

Бу битим контролнинг жуда қаттиқ режимини кўзда тутади, бундай режим илгари ҳеч қачон бўлган эмас, энди инспекторларнинг группалари аслида бир-бирларининг мамлакатлари территориясида яшайдиган бўлади, шунингдек, жойлардаги текширишнинг бошқа турлари ҳам кўзда тутилади. Бу Шартнома Американинг дўстлари ва иттифоқчилари манфаатларини ҳимоя қилади, шунингдек, у яна бир муҳим принципни — томонларнинг ҳарбий программалари ва қуролли кучлари хусусидаги кўпроқ ошкоралик эҳтиёжини ифодалайди.

Бу тарихий Шартнома шунчаки бир мақсад бўлиб қолмай, балки амалий ўзаро муносабатларга асос солади ва олдимизда турган бошқа муаммоларни, актуал муаммоларни ҳал этиш имконини беради, деб умид қила оламиз, холос. Ядровий стратегик ҳужум қуроллари, Европадаги оддий қуролли кучлар мувозанати, планетамизнинг кўпгина регионларида рўй бераётган, вайронгарчилик келтираётган фожиали маҳаллий можаролар, инсон ҳуқуқларига ва олло томонидан барча кишиларга берилган табиий ҳуқуқларга риоя этиш мана шу муаммолар жумласига киради.

Мен шу ерда ҳозир бўлган, бу орзу реалликка айланиши учун кўп куч-ғайрат сарфлаган барча кишиларга, аввало, элчилар Глитман билан Обуховга миннатдорчилик ва ташаккур билдирмоқчиман. Мен яна бир рус мақолини эслатиб ўтмоқчиман — кўриб турибсизларки, мен рус мақоллари бўйича мутахассис бўлиб қолаяпман: «Ҳосилга барака киритадиган шудринг эмас, балки пешона теридир». Мен Бош секретарь Горбачевга элчиларга охирги фармойиш беришни, муносиб ҳордиқ чиқарингиз, деб айтишни таклиф қилмоқчиман.

Энди, Бош секретарь жаноблари, битимни имзолашимиздан аввал бир неча сўз айтишни хоҳлайсизми?

М. С. Горбачев йиғилган кишиларга мурожаат этиб, бундай дейди:

Президент жаноблари, хонимлар ва жаноблар, ўртоқлар!

Бизнинг кўз ўнгимизда содир бўлаётган воқеанинг аҳамияти ҳақида келажак авлодлар ҳукм чиқарадилар. Аммо дадил айтаманки, биз ҳозир қилаётган иш, ядро қуролини тугатиш тўғрисида биз имзолаётган ана шу битим — жаҳон сиёсати нуқтаи назаридан ҳам, инсонпарварлик нуқтаи назаридан ҳам умумбашарий аҳамиятга эга бўлади.

Стол устида турган Шартнома ҳамма учун, бироқ, аввало, бизнинг икки буюк давлатимиз учун катта имконият очади, бу имконият ниҳоят, даҳшат солиб турган ҳалокатдан ўзга йўлга ўтиб олиш имконини беради. Бизнинг фарзандларимиз ва набираларимизга, уларнинг набираларига ҳамда шу набираларнинг фарзандларига даҳшатга тушмай ва қирғин воситаларига ресурсларни беҳуда исроф қилмай мўл-кўлчиликда бахтиёр яшашни инъом этадиган ядросиз дунё сари биргаликда қилаётган ҳаракатимизда шу имкониятдан фойдаланишга мажбурмиз.

Биз азим тинчлик дарахти бўлиб ўса оладиган мана шу ниҳолни экаётганимиздан фахрлансак арзийди. Бироқ, эҳтимол, бир-биримизга дафна япроқларидан гулчамбар топширишга ҳали эртадир. Американинг буюк шоири ва файласуфи Эмерсон: «Яхши қилинган иш учун энг олий мукофот — шу ишни қилишдир» деган эди.

Модомики, шундай экан, келинг, ишга киришиб, ўзимизни-ўзимиз мукофотлайлик. Қарийб 7 йиллик йўл меҳнат ва баҳслар билан ўтди. Битимни имзолаш учун мана бу стол тарафга яна бир қадам қўйиш қолди.

1987 йил 8 декабри тарих дарсликларига кирадиган сана бўлиб қолсин. Ядро уруши хавфи кучайиб борган давр билан инсоният ҳаётини қурол-яроғлардан халос этувчи давр ўртасидаги чегарани билдирадиган сана бўлиб қолсин.

Р. Рейган ва М. С. Горбачевнинг нутқлари қарсаклар билан кутиб олинди.

Иккала мамлакат раҳбарлари Совет Иттифоқи ва Қўшма Штатларнинг Давлат байроқлари ўрнатилган жой ёнидаги столга йўл оладилар. Улар ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисидаги Шартномага — баҳамжиҳат қадамлар туфайли юзага чиққан холис ният, янги сиёсий тафаккур ифодаси бўлмиш ҳужжатга имзо чекадилар. У СССР ва АҚШ учун ҳам, шунингдек, бутун Ер юзидаги халқаро иқлимни соғломлаштириш учун ҳам баб-баравар муҳимдир.

Шартнома имзолангандан кейин Оқ уйнинг Чўзиқроқ доирасимон залида М. С. Горбачев билан Р. Рейганнинг суҳбати бўлди.

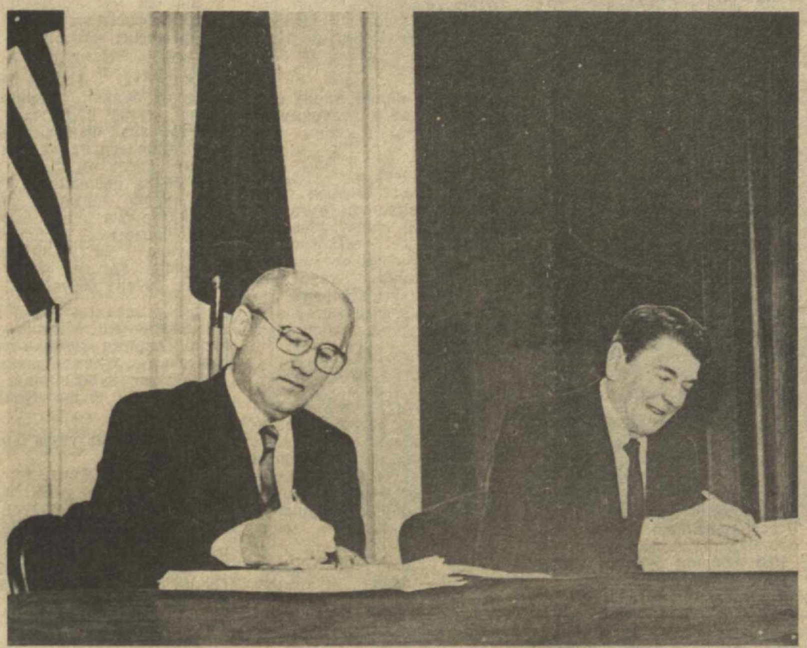

СУРАТДА: Шартноманинг имзоланиш пайти.

ОҚ УЙ ОЛДИДА М. С. ГОРБАЧЕВНИ РАСМИЙ КУТИБ ОЛИШ МАРОСИМИ

ВАШИНГТОН, 8 декабрь (ТАСС махсус мухбирлари). Бугун Оқ уй олдида М. С. Горбачевни расмий кутиб олиш маросими бошланишидан анча аввал Америка пойтахтининг АҚШ конгресси жойлашган Капитолий тепалиги билан Президент қароргоҳига олиб борадиган асосий кўчаси — Пенсильвания-Авенюга америкаликлар тўплана бошладилар. Фақат Вашингтон аҳолиси эмас, шу билан бирга мамлакатнинг бошқа шаҳарларида яшовчилар ҳам бу ерга келдилар. Уларнинг қўлларидаги Совет ва Америка байроқчалари бугун миллионлаб кишиларнинг Вашингтондаги учрашувга боғлаган умидларининг бамисоли нишоналари эди.

Оқ уй олдидаги кўп бурчакли шоҳсупада Совет Иттифоқи ва Америка Қўшма Штатларининг Давлат байроқлари ҳилпираб турибди. Президент маҳкамаси биноси устидаги Ўроқ ва Болға тасвирланган қизил ҳамда юлдузли йўл-йўл байроқларнинг катталиги дарҳол кўзга ташланади.

Маҳаллий вақт билан соат 9 дан 58 минут ўтди. Фахрий қоровул текис саф тортиб турибди. Оқ уй территориясига жануби-ғарбий дарвозадан КПСС Марказий Комитети Бош секретари автомобили мотоциклчилар эскорти ҳамроҳлигида кириб келади. Салкам икки юз йилдан буён давом этаётган анъанага кўра, Америка президентларининг яшаш ва ишлаш хоналари колонналари мана шу бинода жойлашган.

Автомашина кўм-кўк майсалар бир текис қилиб қирқилган майдонни кесиб ўтган йўл бўйлаб оҳиста айланади ва дипломатия дарвозаси томон йўл олади.

Соат 10. АҚШ Президенти Рейган ва рафиқаси М. С. Горбачев ва унинг рафиқаси билан самимий саломлашадилар.

Фото ва телерепортерлар икки давлат раҳбарларининг қўл қисиб кўришишларини акс эттиришга шошилдилар. М. С. Горбачев билан Р. Рейган уларнинг илтимосига биноан, Оқ уй зиналари олдида бироз тўхтайдилар: совет раҳбарининг Америка диёрида кутиб олиниши икки мамлакат муносабатлари тарихида шонли босқич бўлиб, дунё унинг ижобий натижаларини сабрсизлик билан кутмоқда.

М. С. Горбачев билан бирга КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Ф. Добринин, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. М. Каменцев, СССР мудофаа министрининг биринчи ўринбосари С. Ф. Ахромеев, КПСС Марказий Комитети Бош секретарининг ёрдамчиси А. С. Черняев, СССРнинг АҚШдаги элчиси Ю. В. Дубинин, бошқа совет расмий кишилари бу ерга келганлар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари билан АҚШ Президенти яшил майдонга қадам қўядилар. Р. Рейган М. С. Горбачевга АҚШ вице-президенти Ж. Буш, АҚШ давлат секретари Ж. Шульц, АҚШ қуролли кучлари штаблари бошлиқлари комитетининг раиси адмирал У. Кроу, АҚШнинг СССРдаги элчиси Ж. Мэтлок, бошқа расмий кишиларни таништиради.

М. С. Горбачев билан Р. Рейган минбарга кўтариладилар. Маросим сукунатида Совет Иттифоқи ва Қўшма Штатларнинг Давлат гимнлари улуғвор янграйди.

(Давоми 2-бетда).

СУРАТДА: Оқ уй олдида М. С. Горбачевни расмий кутиб олиш маросими.
ТАСС — ЎзТАГ телефотолари.

МУСТАҲКАМ ТИНЧЛИК КАФОЛАТИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев билан АҚШ Президенти Р. Рейган Вашингтонда ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатишга оид битимни имзолаганликларини Ўзбекистон меҳнаткашлари қизғин маъқулламоқдалар.

Владимир ОДИЛОВ, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзоси, В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси токарлари бригадасининг бошлиғи:

— Тинчлик мустаҳкамроқ бўлиб қолди! АҚШ пойтахтидан икки давлат раҳбарлари Шартномани имзолаганликлари ҳақида хабар келиши билан миямдан шу фикр ўтди. Бу битимга олиб келган йўл жуда қийин бўлди. Мислсиз ишлар бажарилди. Аммо бугун планетамизнинг миллиардлаб аҳолиси орзу қилган нарсага эришилди. Ракеталарнинг бутун бир тури қисқартирилмайди, балки йўқ қилиб ташланади! Ядро қуролларини бутунлай тугатиш учун истиқбол очилди, ҳар бир киши учун азиз бўлган «тинчлик» тушунчаси реал бўлиб қолди.

Михаил Сергеевич Горбачев Вашингтонда сўзлаган нутқида Совет Иттифоқи билан Америка Қўшма Штатлари халқлари ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантириш зарурлигини айтди. Олимларнинг баҳслари, биргаликдаги илмий программалар, ижодий коллективларни бир-бирларига юбориш — бизнинг муносабатларимиз ана шунга асосланиши керак. Турли социал системаларга мансуб бўлган давлатлар бир-бирларига ҳарбий дўқ қилмай, тинч-тотув яшашлари мумкин ва лозим.

Дастлабки, лекин энг қийин қадам қўйилди. Ўзаро ишончсизликнинг кўп йиллар туриб қолган музи эритиб юборилди. Эндиликда энг муҳими — қўлга киритилган позицияларни сақлаб қолишдир. Совет кишилари америка халқини ҳурмат қиладилар, АҚШнинг кўпчилик оддий гражданлари ҳам бизни тушунадилар, деб ўйлайман. Агар рақобат қиладиган бўлсак — фақат спорт майдонларида, музика конкурсларида, математика олимпиадаларида рақобат қилайлик. Бундан бутун инсоният наф кўради!

Эркин БЎТАЕВ, қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати ишчилари касаба союзи республика комитетининг раиси:

— Бугун Вашингтонда ҳаво қандайлигини билмайману, аммо бизда Тошкентда қуёш чарақлаб турибди. Об-ҳаво ҳам барча совет кишиларининг тинчлик ва дўстликда яшаш орзу-истакларини гўё акс эттираётгандек.

Халқимиз ўз тарихида кўп қийинчиликларни бошидан кечирган. Кекса авлод қисматига энг оғир уруш тўғри келди. Лекин биз ғалаба қозондик, сариқ вабони янчиб ташладик. Ўшанда, суронли қирқинчи йилларда америкалик йигитлар ҳам фашизмга қарши жанг қилганлар. Халқларимиз тинчлик ва бутун инсоният бахт-саодати йўлида умумий ишни амалга оширдилар.

СССР билан АҚШ ўртасидаги муносабатлар тарихида турли даврлар бўлган: «Совуқ уруш» ўрнини илиқлик эгаллаган. Сўнгра яна океан ортидан дўқ-пўписалар эшитила бошлади, ишончсизлик, шубҳаланиш пайдо бўлди. Аммо илгари мустаҳкам тинчликнинг бундай истиқболи ҳеч қачон бўлмаган эди. Ақл-идрок тантана қилди! Ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатишга оид Шартнома имзоланди. Миллион-миллион кишилар эркин нафас ола бошладилар.

Битта ракетанинг қанча туришини мен билмайман. Аммо қуролланиш пойгаси халқлар зиммасига оғир юк бўлиб тушаётганлигини биламан. Янги уйлар, мактабгача тарбия ва медицина муассасалари қуриш, маиший хизматни ривожлантириш, ерларни ўзлаштириш ўрнига биз қуролланишга, мустақиллигимизни ҳар қандай ҳамлалардан ҳимоя қила оладиган ишончли қалқонни яратишга мажбур бўлдик.

Бизнинг касаба союзимиз дунёдаги энг тинч касб намояндалари — қурувчиларни бирлаштиради. Улар партиямизнинг энг муҳим социал программасини — уй-жой программасини амалга ошириш билан шуғулланмоқдалар. 2000 йилгача улар ўнлаб миллион квадрат метр уй-жой қуришлари, ҳар бир муҳтож оилани алоҳида шинам квартира ёки уй билан таъминлашлари керак. Бу олижаноб вазифа кўп моддий-сарф-харажатларни талаб қилиши аниқ. Бугун эса янги кенг истиқболлар очилди. Мустаҳкам тинчликка ишонч пайдо бўлди.

МУҲИМ ҚАДАМ

Америкада, Оқ уйда КПСС Марказий Комитети Бош секретари ўртоқ М. С. Горбачев билан Қўшма Штатлар Президенти Р. Рейган томонидан ўртача олислик ва ундан кам олисликка учадиган ядро ракеталарини қисқартириш бўйича Шартноманинг имзоланганлигини биз зўр мамнуният билан кутиб олдик. Бу битим ялпи қуролсизланиш, инсониятнинг тинч осмон остида яшашини таъминлаш йўлидаги муҳим қадам бўлди.

Тинчлик барча совет кишилари, хусусан Улуғ Ватан уруши даҳшатларини бошидан кечирган мен каби ветеранлар учун жуда қимматлидир. Шунинг учун ҳам жонажон партиямизнинг тинчлик ташаббусларини биз чин дилдан қўллаб-қувватлаймиз. Тинчлик ишига, бунёдкорлик ишига ўзимизнинг ҳалол меҳнатимиз билан бундан буён ҳам ҳисса қўшаверамиз.

Мамлакат Озиқ-овқат программасини амалга ошириш учун курашаётган бригадамиз аъзолари сабзавот етиштириш йиллик планларини барча турлар бўйича ошириб бажаришга муваффақ бўлдилар. Ялпи хирмон асосан ер, техника, ишчи кучларидан оқилона фойдаланиш ва гектарлар самарасини ошириш ҳисобига кўпайди. Шу туфайли хўжалик экономикасининг ҳам, ишловчилар даромадининг ҳам юқори бўлиши таъминланди.

Биз бундан кейин ҳам хўжаликни бошқаришни такомиллаштиришга, оз маблағ билан кўпроқ самара олиш, халқимиз дастурхонини дала неъматлари билан тўкин бўлишига ҳаракат қилаверамиз.

Солиҳ КАРИМОВ,
Калинин районидаги Калинин номли колхоз сабзавотчилик бригадаси бошлиғи, СССР Давлат мукофотининг лауреати.

Ядро энергияси — халқ хизматига

Шу кунларда биз катта тарихий воқеаларнинг гувоҳи бўлиб турибмиз. Олий даражадаги Совет — Америка учрашувлари, унда куни-кеча қирғин келтирувчи ядро қуролларининг икки турини йўқ қилиб ташлаш тўғрисидаги Шартноманинг имзоланиши тинч дунё учун қўйилган дастлабки қадам дейиш мумкин. Биз, олимлар, ядро энергияси халққа, тинчликка хизмат қилиши тарафдоримиз.

Институтимизда олиб борилаётган асосий илмий-тадқиқот ишлари ядро энергиясини халқ хўжалигининг турли тармоқларидаги ҳар хил муаммоларни ҳал этишда ишлатишга қаратилган. Шулардан бири радиоактивацион анализ усулидир. Бу усулнинг асосида ўрганилаётган намуналарни атом реакторида нурлантириш, сўнгра нейтронлар таъсирида ҳосил бўлган радиоактив элементларни ўрганиш муддаоси ётади. Халқ хўжалигининг шунга ўхшаш масалаларини ижобий ҳал этишда атом энергиясидан фойдаланиш соҳасидаги бошқа кўпгина ишларимиз фақат яхшиликка, эзгуликка қаратилган бўлиши керак.

А. ҒАНИЕВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ядро физикаси институти лабораторияси мудири, республика Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

Яраш сиёсати — энг мақбул сиёсат

Афғонистон республикасининг Тошкентдаги Бош консулхонасида матбуот конференцияси бўлди. Афғонистон Республикасининг Тошкентдаги Бош консули Ғулом Ҳазрат Ҳамгар республика газеталари, телевидение ва радиоэшиттириш ходимлари олдида сўзлаб, Кобулда бўлиб ўтган олий жирға — афғон халқининг олий кенгаши якунлари ҳақида гапириб, унда янги конституция қабул қилинди, Афғонистон Республикасининг президенти сайланди, мамлакат номи ўзгартирилди, деди. Афғонистон теварагидаги вазиятни тинч йўл билан бартараф этиш учун асос яратган, АХДП эълон қилган миллий яраш, Апрель инқилоби вазифаларини изчиллик билан ҳал этиш йўлини тасдиқлаган ана шу анжуманнинг жуда катта аҳамияти таъкидланди.

Мамлакат тарихида чинакам халқчил ва энг демократик деб ҳисобланган янги конституция асосида Афғонистоннинг барча ватанпарвар кучлари жипслашувига эришилади, деб ишонч изҳор қилинди. Афғон халқи ўз мамлакати ишларига АҚШ ва маҳаллий реакциянинг империалистларча аралашувига қарши қатъий курашмоқда, биродаркушлик урушини тўхтатишга, Совет Иттифоқи билан дўстлик ва ҳамкорликни янада ривожлантиришга қаратилган сиёсатни қизғин қўллаб-қувватламоқда, деб таъкидлади.

Ғулом Ҳазрат Ҳамгар журналистларнинг саволларига жавоб қайтарди.

(ЎзТАГ)

ОҚ УЙ ОЛДИДА М. С. ГОРБАЧЕВНИ РАСМИЙ КУТИБ ОЛИШ МАРОСИМИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Пойтахт узра тўплардан бир йўла 21 марта ўқ узиб берилган салют қайта-қайта акс-садо беради. Минбар олдидан фахрий қоровул оркестри тантанали марш билан ўтади. Р. Рейган табрик сўзлари билан М. С. Горбачевга мурожаат қилади.

Р. Рейган нутқи

Бош секретарь ва Горбачева хоним!

Мана шу сўнгги етти йил ичида мен Оқ уйда чет давлатларнинг жуда кўп раҳбарларини қабул қилдим. Аммо бугунги визит аҳамияти жиҳатидан бундан олдинги кўп визитлардан, менимча, устун туради. Чунки бу учрашув иттифоқчиларнинг эмас, балки рақобатчиларнинг учрашувидир.

Шунга қарамай, бу ерда бўлган чоғингизда америка халқи нотаниш одамни ҳали танишиш керак бўлган дўст, деб ҳисоблашини, халқимизнинг қалби яхши ният билан тўла эканини ўзингиз кўрасиз, деб ўйлайман.

Ҳақиқатан ҳам мамлакатимизнинг кўп гражданлари Сизга ва Горбачева хонимга мактуб йўллаганликларини, ҳатто ўз уйларининг калитларини юборганликларини биламан. Бу самимий ҳаракатлар жуда кўп америкаликларнинг Сизга ва Горбачева хонимга, шунингдек, Сизнинг халқингизга бўлган туйғуларини акс эттириши шубҳасиз.

Кўпинча менга халқларимиз аллақачон бир-бири билан янада дўстона муносабат ўрнатишлари лозим, деб туюларди. Аммо ҳукуматларимиз ва системаларимиз ўртасида катта тафовутлар мавжудлигини — ўз истагимизни воқелик қилиб кўрсатсак ҳам ёки яхши ниятларимизни қанчалик самимият билан айтсак ҳам йўқ бўлиб кетмайдиган тафовутлар мавжудлигини мардлик билан тан олайлик.

Бироқ бу кўнгилсиз реаллик тушкунликка тушиш учун сабаб бўлмаслиги лозим, биз уни мухолифликдан ҳамкорликка ўтиш вазифаси, имконияти деб ҳисоблашимиз лозим.

Бош секретарь жаноблари, Сизнинг мамлакатингизда яхши жанжалдан кўра омонат тинчлик яхшироқ, деган нақл бор. Айни биз зўр ғайрат билан олиб борилган иш, ана шу мақсадга содиқлик ва реализмни яхшироқ ҳис этиш туфайли мамлакатларимиз ўртасида мавжуд бўлган омонат тинчликдан мустаҳкам тинчликка ўта оламиз.

Бугун биз дунёни Америка ва Совет ядровий қуролларининг бутун бир туридан халос этадиган тарихий Шартномани имзолаш туфайли ана шу йўлда катта қадам қўямиз. Горбачев жаноблари, дунё бизга қараб турибди ва бизни кузатиб турибди. Бизда ҳам дунёга намойиш этадиган нарсалар бор. Мен кейинги бир неча кун ичида бошқа битимга келиш ишида силжишга эришамиз, бу битим стратегик ядро аслаҳахоналаримизни тенг ярмига қисқартишга олиб боради, деб умид қиламан.

Иккинчи жаҳон уруши даврида совет генерали, кейинчалик маршал бўлган Чуйков айиқни ушлаб олганлигини айтган ва ундан ўша айиқни келтиришни илтимос қилишган солдат ҳақидаги воқеани сўзлаб беришни ёқтирарди. «Олиб бора олмайман, — деб жавоб қилган солдат, — у мени қўйиб юбормаяпти». Бош секретарь Горбачев, маршал Чуйков айтган ана шу солдат каби мамлакатларимизнинг халқлари ҳаддан ташқари узоқ вақт давомида ажал уруғини сочувчи қуролланиш пойгасининг ҳам хўжайинлари, ҳам асирлари бўлиб келдилар. Бу вазиятни тақдир белгилаб берган эмас. Бу вазият тарихий муқаррарликнинг бир қисми эмас.

Тарихни биз яратамиз, унинг йўналишини ўзгартиришга қодирмиз. Бироқ уни ўзгартириш осон эмас, чунки икки томон раҳбарлари хом хаёлга берилмаса, улар бир-бирлари билан рўй-рост суҳбатлашсалар, уларни бир-бирларидан ажратиб турган масалаларга дадиллик билан ёндашсаларгина бундай ўзгартишга эришиш мумкин. Мен бўлажак учрашувимиз айни шундай руҳда ўтади, деб умид қиламан.

Биз қурол-яроғларни қисқартириш масалаларинигина эмас, инсон ҳуқуқлари проблемаларини ҳам кўриб чиқамиз, Америка халқи ва унинг ҳукумати бу проблемаларни чуқур ҳис этади. Бу инсоннинг энг теран туйғуларига дахлдор бўлган сиёсий ахлоқнинг асосий проблемаларидир.

Биз маҳаллий можароларни ҳам рўй-рост муҳокама қиламиз, деб умид қиламан. Ана шу можароларда қатнашаётган томонлар бу можароларни тинчликни тиклашга ҳамда ана шу халқларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини қарор топтиришга олиб борадиган тарзда бартараф этиш ҳақида аҳдлашиб олишлари лозим. Биз ана шу можароларни узоқдаги ёнғин, деб ҳисоблай олмаймиз. Ҳатто зарра учқун ҳам катта ёнғинга айланиши ва иккала мамлакатимиз ўртасидаги муносабатларнинг ижобий ривожланишига путур етказиши мумкин.

Мен иккала мамлакатимиз гражданлари ўртасидаги мулоқотларни кенгайтириш усулларини ўрганиб чиқишимизни ҳам истар эдим. Совет ва Америка халқлари бир-бирларини яхшироқ билиб олишлари мумкин ва лозим. Уларнинг ўртасидаги мавжуд ғовларни бартараф этиш, борди-келди қилишдаги ва мулоқотлардаги чеклашларни олиб ташлаш, мамлакатларимиз ёшлари ўртасидаги муносабатларни ривожлантиришга кўмаклашиш лозим. Мамлакатларимизнинг ҳукуматлари ўртасидаги келишмовчиликлар халқларимиз ўртасидаги дўстликка халақит бермасин.

Горбачев жаноблари, мамлакатимизда қисқа вақт бўлган чоғингизда, биз, америкаликлар жўшқин ва серғайрат халқ эканимизни, омилкорлигимизни ва озодликни севишимизни ўз кўзингиз билан кўрасиз, деб умид қиламан. Биз худога ишонамиз ва азият чекаётганларга ғамхўрлик қиламиз. Биз мағрур ва мустақил халқмиз.

Мамлакатингиздаги халқлар каби, биз ҳам ўз мамлакатимиз кучли бўлиши керак, деб ҳисоблаймиз, аммо биз тинчликка интилмоқдамиз, бунга ҳеч қандай шубҳа йўқ. Тинчликка интилиш халқимизга чуқур сингиб кетган, ўз озодлигимизни сақлаб қолиш йўлидаги астойдил иштиёқимизгина ундан устун туради.

Американиклар одамлар бир-бирларига ҳурматни сақлаб қолган ҳолда, бир-бирлари билан тинчликда яшаган ҳолда фикрларнинг ҳар хиллиги имкониятига эга бўлишлари лозим, деб ҳисоблайдилар — учрашувларимизда мен амал қиладиган руҳ, демократик руҳ ана шундайдир.

Шундай қилиб, шахсан ўз номимдан ва Рейган хоним номидан, шунингдек, Қўшма Штатларнинг барча гражданлари номидан: хуш келибсиз, Бош секретарь Горбачев ва Горбачева хоним, деймиз.

* * *

М. С. Горбачев микрофон олдига келади.

М. С. Горбачев нутқи

Муҳтарам Президент жаноблари!

Муҳтарама Рейган хоним!

Хонимлар ва жаноблар!

Ўртоқлар!

Президент жаноблари, шод-хуррамлик билан кутиб олганлигингиз ва эзгу табрик сўзларингиз учун Сизга самимий ташаккур билдираман.

Тарих мамлакатларимизнинг ҳукуматлари зиммасига, Президент жаноблари, Сиз билан бизнинг зиммамизга юксак бурчни — америкаликларнинг ва совет кишиларининг, бутун дунё халқларининг умидларини оқлашни — қуролланиш пойгаси мантиқини ҳалол, биргаликдаги меҳнат билан буриб юбориш бурчини юклади.

Жаҳон тараққиётида кўп нарса ҳозир биз қайси йўлни танлаб олишимизга, совуқ урушдан мерос қолган, мухолифликка олиб борувчи қўрқув ва бидъатларми ёки цивилизациянинг омон қолиши манфаатлари йўлида ҳаракат қилишга даъват этаётган соғлом ақл-идрокми — қайси бири устун бўлиб чиқишига боғлиқдир.

Биз Совет Иттифоқида ўз йўлимизни танлаб олганмиз. Биз бир-биримизни фақат океанлар эмас, тарихий, мафкуравий, социал-иқтисодий, маданий тарздаги чуқур тафовутлар ҳам ажратиб турганини тушунамиз.

Аммо ҳозирги замон сиёсатининг донолиги шундаки, ана шу тафовутлардан мухолифлик, душманлик, қуролланиш пойгаси учун баҳона сифатида фойдаланмаслик лозим.

Бизнинг визитимиз Қўшма Штатлар иккинчи жаҳон урушига қўшилганлигининг 46 йиллиги кунларида бошланмоқда. 1941 йилнинг ўша кунларида Москва яқинида фашист қўшинларини тормор этиш бошланган эди. Бу рамзий маънога эга. Биз иттифоқчи бўлган урушда ёвузлик кучлари устидан ғалаба сари муштарак йўлимиз ана шу кунлардан бошланган эди.

Шундай қилиб, тарих бизнинг имкониятларимизни ҳам, масъулиятимизни ҳам эслатмоқда.

Бугун Совет ва Америка ўртача ҳамда камроқ олислик ракеталарини тугатиш, уларни йўқ қилиб ташлаш тўғрисидаги Шартномага имзо чекилишининг ўзи ҳам давлатларимиз тарихнинг бурилиш босқичларида ўз зиммасига юксак масъулиятни олиш қобилиятининг ифодасидир.

Бу ядросиз дунё йўлидаги биринчи қадам бўлади, албатта, бундай дунёни барпо этиш тўғрисида, Президент жаноблари, Сиз билан биз Рейкьявикда гаплашган эдик. Аммо — бу келажак сари, халқларимиз, барча мамлакатларнинг халқлари интилаётган келажак сари улкан қадам бўлади.

Мен Вашингтонга навбатдаги ва янада муҳимроқ мақсадга эришишни жадаллаштириш — стратегик барқарорликнинг мустаҳкам гарантияси шароитида стратегик ҳужум қуролларининг ярмини қисқартириш тўғрисида аҳдлашиб олиш нияти билан келдим.

Биз Совет — Америка муносабатларининг бошқа масалалари юзасидан ҳам жиддий ва ошкора гаплашиб олишни умид қилмоқдамиз.

СССРнинг ҳозирги ташқи сиёсати совет жамияти ички қайта қурилиши билан чамбарчас боғлиқдир. Совет халқи иқтисодий, социал, сиёсий ва маънавий соҳаларни — ҳамма соҳаларни тубдан ўзгартириш ва ривожлантириш йўлидан дадил бормоқда.

Демократиялаш ва ошкоралик ана шу ўзгартишлар муваффақиятининг ҳал қилувчи шартидир. Демократиялаш ва ошкоралик биз бу йўлдан қайтмаслигимизнинг ва тутган йўлимиз муқаррарлигининг ҳам гаровидир. Халқимизнинг иродаси ана шундай.

Совет кишилари ана шундай кенг миқёсли режаларни тузар эканлар, бутун Ер юзида тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлашдан ғоят манфаатдордирлар.

Президент жаноблари, жаноблар!

СССР ва АҚШ барча халқлар билан ҳамкорлик қилиб, тугаб бораётган XX аср тарихида фашизмга қарши курашдаги иттифоқчилар сифатидагина эмас, шу билан бирга инсониятга ядровий қирғин хавфидан ҳоли, хавф-хатарсиз дунё йўлини очиб бераётган давлатлар сифатида ўз ўринларини эгаллайдилар, деб умид қилишга рухсат бергайсиз.

Совет халқи номидан шуни айтаманки, йўлнинг биз босиб ўтадиган қисмини тинчликсевар буюк давлатга хос бўлган самимийлик ва масъулият билан ўтишга тайёрмиз.

Эътиборингиз учун ташаккур.

* * *

Р. Рейган ва М. С. Горбачев нутқлари диққат-эътибор билан тингланди ва қарсаклар билан кутиб олинди.

Икки давлат раҳбарлари Оқ уй томон йўл оладилар.

ИШОНЧ ВА ҲАМЖИҲАТЛИКНИ МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

ВАШИНГТОН, 8 декабрь. (ТАСС махсус мухбирлари). Бугун Оқ уйда ўртача ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисида СССР билан АҚШ ўртасида Шартнома имзоланганидан кейин АҚШ Президенти Р. Рейган билан КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев Совет ва Америка халқларига мурожаат қилиб нутқ сўзладилар.

Бугун мен Қўшма Штатлар номидан ва Бош секретарь Совет Иттифоқи номидан тарихда биринчи марта Америка ва Совет ядро қуроллари бутун бир турини тугатиш тўғрисидаги Шартномага имзо чекдик. Биз тарихий қадам ташладик, — деди Президент.

Системаларимиз нечоғли турлича бўлмасин, Америка ва Совет халқлари ўртасида мустаҳкам боғлиқлик бор. Бу—тинчлик ҳақидаги муштарак орзудир. Бундан 40 йилдан кўпроқ муқаддам биз улуғ урушда иттифоқчи сифатида қатнашган эдик. Москвага сўзсиз таслим бўлиш ҳақидаги хабар етиб келган кунда одамлар тўда-тўда бўлиб америка элчихонаси олдида тўпланган эдилар. У ерга йиғилган кишилар иккинчи фронтни очган ва совет халқига озиқ-овқат, ўқ-дори ва юк машиналари жўнатган, босқинчини қувиб, зўр мардлик ва ирода кўрсатган мамлакат билан дўстона муносабатларни қутлаган эдилар.

Тўпланганлар орасида турган совет аскари қайта-қайта: «роса яшайдиган пайт келди-да», деб айтганини кейинчалик америкалик ёш бир дипломат гапириб берган эди. Шундан кейинги ўн йилликлар мобайнида ана шу аскарнинг «роса яшайдиган пайт келди-да», деб қилган орзуси ҳар қалай икки мамлакатимиз ўртасидаги чинакам тинчлик ҳақида гапирадиган бўлсак, кўп марталаб орқага суриб қўйилаверди. Аммо биз, америкаликлар, тинчлик бўлишини илтижо қилиб дуои-фотиҳани канда қилганимиз йўқ. Биз Ер юзининг барча минтақаларида роса яшайдиган пайт келишини истаймиз.

Бизни билмайдиган кишиларгина Американи фақат моддий қадриятлар билан қизиқадиган мамлакат деб ҳисоблайдилар. Аммо ҳақиқий Америка, бу — гўшт, сут ва турли-туман товарлар тўлиб ётган савдо марказлари эмас; бу — машиналар гавжум бўлган автомобиль йўллари эмас. Йўқ, чинакам Америка, бу — художўй ва оилапарвар мамлакатдир. Сиз черковларимиз, синагогаларимиз ва мачитларимизга, хонадонларимиз ва мактабларимизга келиб, буни ўз кўзингиз билан кўриб тасдиқлашингиз мумкин.

Улуғ ёзувчиларимиздан бири айтганидек, Америка — юракнинг, умуминсоний юракнинг талпинишидир. Биз оилалари озодлик ва хавфсизлик шароитларида яшашга интилаётган барча кишиларнинг орзулари ушаладиган замон келишини истаймиз. Агар иккала мамлакатимиз мардона ва сабр-бардошли бўлса, ана шундай замон келишига ишонаман.

* * *

Мен ўз ватандошларим — Совет Иттифоқи гражданларига мурожаат қиламан, мен америка халқига мурожаат қиламан, — деди М. С. Горбачев.

Ҳозиргина Президент Рейган ва мен Шартномага имзо чекдик, шунга кўра ядро қуролларининг бутун икки тури жуда қаттиқ назорат остида тарихда биринчи марта йўқ қилиб юборилади.

Ишончим комилки, ўртача ва камроқ олислик Совет ва Америка ракеталарини батамом тугатиш тўғрисидаги Шартнома одамларнинг урушларсиз дунё сари азалий интилиши солномасида тарихий сана бўлиб қолади.

Ҳозирги кунда, афсуски, ядро ҳалокати хавфи мавжуд. Ҳали бу хавф каттадир. Аммо биз инсониятнинг ўзини ўзи қириб ташлаш хавфидан ҳоли бўлиш қобилиятига ишонамиз.

Инсоният олдига унинг омон-эсон қолиши масаласини кўндаланг қилиб қўйган мавжуд хавф моҳиятининг жаҳонда тобора кўпроқ тушуниб олинаётгани бизни умидвор этмоқда.

Одамзоднинг яшашдек муқаддас ҳуқуқи эндиликда янги, жаҳоншумул мазмун касб этди. Ўз халқларининг хоҳиш-иродаси билан ҳокимият тепасига чиққан сиёсий арбоблар, давлат раҳбарлари аввало шуни ҳамиша ёдда тутишлари керак.

Бугун эришилган натижа — дебочадир, холос, — деб таъкидлади М. С. Горбачев. Бу — ядровий қуролсизланишнинг фақат бошланишидир. Чунки, маълумки, ҳатто жуда катта саёҳат ҳам биринчи қадамдан бошланади.

Ана шу маррадан бошланадиган ҳаракат фикрнинг янада зўр бериб ишлашини ва ҳалоллик билан куч-ғайрат сарфлашни, хавфсизлик тўғрисидаги ҳозир шак-шубҳасиз бўлиб туюлаётган айрим тасаввурларни, қуролланиш пойгасига мадад бераётган барча нарсаларни четга суриб қўйишни талаб этади.

Ракетадан мудофаа воситаларини чеклаш шартномасини сақлаб туриб, стратегик ҳужум қуролларини тубдан қисқартириш, химиявий қуролни тугатиш, оддий қурол-яроғларни камайтириш тўғрисидаги битимлар имкони борича тезроқ реалликка айланиши ниҳоятда муҳимдир.

Ана шу проблемаларнинг ҳар бири хусусида Совет Иттифоқи конкрет таклифлар киритди. Биз шу таклифлар юзасидан аҳдномаларга эришиш мумкин, деб ҳисоблаймиз.

Келгуси йили АҚШ Президентининг СССРга жавоб визити чоғида, — деб сўзини давом эттирди Совет раҳбари, — мавжуд стратегик ядро қуролининг тенг ярмини тугатиш тўғрисидаги шартнома тайёр бўлади, деб умид қиламиз.

Европадаги оддий қўшинлар ва қурол-яроғларни анча қисқартириш тўғрисида келишиб олиш имконияти ҳам бор, бундай қўшинлар ва қурол-яроғларни кўпайтириш ва такомиллаштириш асосли таҳликани вужудга келтирмоқда.

Бу ишларнинг ҳаммаси адо этилганида биз ишонч билан: хавфсиз дунё сари ҳаракат муқаррар тус олди, деб айта оламиз.

Оммавий қирғин қуролини тугатиш, тараққиёт учун қуролсизланиш — инсоният XX асрнинг охирларида реал тарзда дуч келаётган бошқа проблемалар — экология проблемалари, янги технология революцияси оқибатлари, энергетика, ялпи қашшоқлик, очарчилик ва касалликлар, мудҳиш қарздорлик, ўнлаб халқлар ва давлатлар турли-туман манфаатлари ва эҳтиёжлари мувозанатининг бузилиши проблемаларини ҳал этишнинг асосий ва бирдан-бир самарали йўлидир.

Бунинг учун, аввало, миллий ва ялпи хавфсизлик проблемаларига янгича ёндашувлар зарур.

Ўртача ва камроқ олислик ракеталари тўғрисидаги Шартноманинг имзоланиши муносабати билан айрим сиёсатчилар ва журналистлар ким ғалаба қозонди экан, деб чамалаб турганликларини биламан. Мен масаланинг бу тахлитда қўйилишини рад этаман. Бу — эскича фикрлаш асоратидир.

Соғлом фикр ғалаба қилди. Ақл-идрок ғалаба қилди. Ҳозирча бу энг катта ғалаба бўлмаса-да, ҳар ҳолда ғалабадир. Аммо сиёсий ва психологик жиҳатдан бу ғалаба ниҳоятда муҳимдир. Бу ғалаба Ер юзининг барча қитъаларидаги юз миллионлаб одамларнинг орзу-умидлари ва манфаатларига жавоб беради.

Одамлар ядро фалокати даҳшати хавф солмайдиган дунёда яшашни истайдилар.

Одамлар Америка ва Совет космик кемалари «самовий урушлар»да эмас, балки туташтириш ва биргаликда саёҳат қилиш учун учрашадиган дунёда яшашни истайдилар.

Одамлар қурол-яроғ фақат инсоннинг ўзига қарши ишлатилиши мумкин бўлган дунёда эмас, балки ҳар куни қурол-яроғга миллион-миллион доллар сарфланмайдиган дунёда яшашни истайдилар.

Одамлар барчанинг яшаш, озодлик ва бахтли бўлиш ҳуқуқи ва, албатта, инсоннинг бошқа ҳуқуқлари таъминланган дунёда яшашни истайдилар, бу ҳуқуқлар реал тарзда таъминланмас экан, бирон-бир ривожланган жамият нормал яшаши мумкин эмас.

Одамлар озчиликнинг фаровонлиги бошқаларнинг қашшоқлиги ва азоб-уқубати эвазига эришилмайдиган дунёда яшашни истайдилар. Улар ҳарбий жиҳатдангина эмас, балки иқтисодий жиҳатдан ҳам хавфсиз бўлишни истайдилар.

Одамлар барча тенг бўлган, ҳар бир халқ ташқаридан аралашувсиз ўзининг социал йўлини танлаб олиш ҳуқуқига эга бўлган демократик ва эркин дунёда яшашни истайдилар.

Одамлар бир-бирлари ҳақида ҳақиқатни билишни ва, ниҳоят, миллатлар, этник гуруҳлар, тиллар ва маданиятларнинг улуғ умуминсоний қардошлигини ҳис этишни истайдилар.

Шундай дунёни бунёд этиш мумкинми? Биз Совет Иттифоқидагилар ишонч билан: ҳа, мумкин, деймиз. Аммо бунинг учун халқаро муносабатларни тубдан қайта қуриш ҳам зарур.

Ана шундай дунё сари йўл олиш учун ижодий дадиллик, янгича фикрлаш зарур, ўзининг иқтисодий имкониятлари ва манфаатларигагина эмас, бошқа мамлакатларнинг имкониятлари ва манфаатларига ҳам тўғри баҳо бериш ва уларни ҳисобга олиш керак. Сиёсий хоҳиш-ирода ва юксак масъулият зарур.

Совет раҳбарияти ва барча халқимиз номидан айтмоқчиман: биз халқаро ишларни масъулият ва жиддийлик билан олиб бордик ва олиб бораверамиз, ўз манфаатларимизни биламиз, аммо бу манфаатларни ўзгаларнинг манфаатлари билан қўшиб олиб боришга интилмоқдамиз, тенг ҳуқуқлилик шароитида бир-биримизга пешвоз чиқишга тайёрмиз.

* * *

Р. Рейган ва М. С. Горбачев нутқларини жаҳондаги катта телекомпаниялар олиб кўрсатишди.

• Мажбуриятларингизни қандай бажаряпсиз?

ИЗЛАГАН ТОПАДИ

Район партия комитетида бўлган суҳбатда раҳбарлар Бахт пахта тозалаш заводи коллективининг қўлга киритаётган муваффақиятлари тўғрисида алоҳида таъкидлашди. Ўтган ойлар кўрсаткичларига кўз ташлаймиз: маҳсулот реализация қилиш плани 102,2 процент адо этилган. Товар маҳсулоти бўйича план 105, тола ишлаб чиқариш — 104,4, момиқ ишлаб чиқариш — 124, 1,халқ эҳтиёжи моллари ишлаб чиқариш плани 154,5 процент бажарилган.

Заводда ўтган йилги ҳосилни қайта ишлаш натижасида 2 миллион 230 минг сўмдан зиёд фойда олинди. Шундан 80 проценти хўжаликларга тўланди ва заводнинг ўзига эса 720 минг сўм атрофида фойда қолди. Пахта толасининг чиқиши пландаги 30,2 ўрнига 31,2 процентни ташкил этди.

— Коллектив эришаётган муваффақиятларнинг сири нимада? — сўраймиз завод директори Ф. Қулиевдан.

— Резервлардан самарали фойдаланаётганимиз ва инсон омилига эътиборни кучайтирганимизда, — деб жавоб берди у. — Инженер-техник ходимлар билан ҳар ўн кунда иш якунларини таҳлил этиб борамиз. Қайси участкада иш оқсаса, янги резервларни ишга солишни ўйлаймиз. Резервлар эса изласа топилади.

Ҳақиқатан заводда кейинги йилларда катта ишлар амалга оширилди. Шу йилнинг ўзида 300 минг сўмликдан зиёд янги техника сотиб олинди. 18 та жин машинасининг ҳаммаси янгиланди. Завод цехларида ишчилар учун қулай шароитлар яратилди. Улар учун маданий-маиший шароитлар яхшиланди. Иккинчи ва учинчи смена ишчилари учун ҳам бир қатор қулайликлар муҳайё этилди.

Октябрь 70 йиллиги шарафига ўтказилган мусобақада машинист Мария Бушуева, момиқчи Валентина Балаханова, прессловчи Отабек Рашидов, слесарь Александр Оскин ва Валентина Йўлдошева сингари ишчилар ғолиблик қилишди.

Сирдарё райони меҳнаткашлари ўн иккинчи беш йилликни муваффақиятли якунлаш ва Улуғ Октябрь 70 йиллигини муносиб кутиб олиш юзасидан зиммаларига юксак мажбуриятлар қабул қилган эдилар. Тўғри, район саноатида маълум силжишларга эришилмоқда. Интенсив факторлардан, фан-техника тараққиёти ютуқларидан тўлароқ фойдаланилмоқда. Лекин юксак мажбурият масъулияти янги-янги резервларни ишга солишни талаб этади.

Район саноат корхоналари асосий кўрсаткичлар бўйича планларни ошириб бажараётган бўлса ҳам, кўпгина турлар бўйича шартнома мажбуриятлари бажарилмаяпти. Шу йилнинг ойлари мобайнида райондаги бир қатор корхоналар ўтган йилга нисбатан ёмон ишлади. Айрим раҳбарлар ишга эскича ёндашувлардан ҳамон халос бўлолмаяптилар. Ялпи маҳсулот кетидан қувишга берилиб кетиляпти. Ҳолбуки, қурилиш материаллари комбинатида, «Малик» пахта тозалаш заводи ва бошқа корхоналарда юз минглаб сўмлик ҳеч кимни қизиқтирмайдиган тайёр маҳсулотлар сақланмоқда.

Ишлаб чиқариш техникавий аҳволининг ўзгармай қолаётгани кўпгина корхоналардаги турғунлик ҳолатининг бош сабабларидандир. Ускуналарнинг эскирганлиги, қўл меҳнати ҳиссасининг кўплиги маҳсулот сифати ва таннархига таъсир кўрсатмоқда. Сут заводида, Бахт темир-бетон буюмлари заводида технологик ускуналар эскириб қолган.

Қурилиш ташкилотлари 2-қишлоқ қурилиши комбинатида тайёрланган темир-бетон буюмлари сифатсизлигидан нолимоқдалар. «Агропромстрой»нинг ишлаб чиқариш-техника комплектацияси бошқармасидан олинаётган дурадгорлик буюмларини эса фақатгина қўшимча ремонтдан сўнг ўрнатиш мумкин бўлди.

Бахт ремонт-механика заводи, «Малик» пахта тозалаш заводи, 2-қишлоқ қурилиш комбинати коллективлари товар маҳсулот ҳажми, меҳнат унумдорлиги планларини бажармай келмоқда. Бу қолоқ корхоналардаги аҳвол эса чуқурроқ таҳлил этилмаяпти. Мактаб-спорт жиҳозлари заводи — областдаги шу турдаги ягона ва янги корхона. Завод бир амаллаб планни уддалаётган бўлса ҳам қатор муаммолар ҳал бўлмай турибди. Заводда ишлаётган ишчи-хизматчилар кўпчилиги малакаси талабга жавоб бермайди. Яхши маҳсулот ишлаб чиқариш учун яхши хом ашё керак. Заводга эса 3—4-сорт хом ашё берилмоқда. «Ташлесбум», «Ташметаллснаб» базалари юбораётган хом ашё талабга жавоб бермайди. Кўпинча фонд материаллари ойнинг бошида эмас, охирида берилади. Бу эса ишлаб чиқаришга катта таъсир кўрсатмоқда. Республика Маҳаллий саноат министрлиги корхонага амалий ёрдам кўрсатиши зарур.

Кўриниб турибдики, районда саноат ишлаб чиқаришини янада ривожлантириш учун анчагина резервлар мавжуд.

Ишларни ўнглаш учун вақтдан самарали фойдаланиш, ишлаб чиқариш резервларини тўла ишга тушириш талаб этилади. Бундай резервлар эса беҳисоб. Изласа топилади.

Ҳ. ХАЛИЛОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ТЕХНИКА ИЖОДКОРЛИГИГА КЕНГ ЙЎЛ

ОТАЛИҚ ЁРДАМИ УЧУН МУКОФОТ

Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети коллегияси, агросаноат комплекси ходимлари касаба союзи республика комитети президиуми, Ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти республика Совети президиуми «Республика корхона ва ташкилотларининг 1987—1990 йилларда қишлоқда ихтирочилик ва рационализаторликни ривожлантиришда колхоз, совхоз ва бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналарига оталиқ ёрдами кўрсатиш юзасидан республика кўригини ўтказиш тўғрисида» биргаликда қарор қабул қилдилар.

Кўрикни ўтказишдан асосий мақсад қишлоқ хўжалигига ихтирочилик ва рационализаторлик таклифларини кўпроқ жорий этиш, қишлоқда ихтирочилик ва ишга ижодий ёндашув муҳитини яратиш, оталиқ ёрдами пропагандасини кучайтириш, СССР Озиқ-овқат программасини амалга оширишга кўмаклашишдир.

Оталиқ ёрдами кўрсатиш ишларини баҳолашда ихтирочилик ва рационализаторлик таклифларининг сони, улар (шу жумладан селекция ишлари)нинг фойдаланилган қисми, янги намуналар асосида яратилган қурилма ва ускуналар, янгиликлардан кўрилган иқтисодий самара асосий мезон қилиб олинади.

Кўрикда ғолиб деб топилган оталиқ қилувчи корхона ва ташкилотлар коллективларига бериш учун:

учта биринчи мукофот (500 сўмдан);

бешта иккинчи мукофот (350 сўмдан);

саккизта учинчи мукофот (250 сўмдан):

таъсис этилди.

Бундан ташқари йигирмата (100 сўмдан) рағбатлантирувчи мукофотга Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти Ўзбекистон республика советининг Фахрий ёрлиғи қўшиб берилади.

Шунингдек, жамоатчи конструкторлик бюролари учун ҳам мукофотлар таъсис этилган. Ихтирочилик ва рационализаторлик юзасидан техник ҳужжатларни ишлаб чиқишда колхоз ва совхозларга оталиқ ёрдами кўрсатишда юқори натижаларга эришган бундай бюроларга:

иккита биринчи мукофот (300 сўмдан);

учта иккинчи мукофот (200 сўмдан);

бешта учинчи мукофот (100 сўмдан) белгиланди.

Мукофотларга Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти Ўзбекистон республика Советининг дипломи қўшиб топширилади.

Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти республика ва область Советлари, Ўзбекистон ССР Давлат агросаноат комитети ва облагропром, агросаноат комплекси ходимлари касаба союзи республика ва область комитетлари штатли ходимлари учун:

битта биринчи мукофот (300 сўм);

битта иккинчи мукофот (250 сўм);

битта учинчи мукофот (200 сўм);

иккита рағбатлантирувчи (150 сўмдан) мукофот белгиланди.

Оталиқ корхоналари ва ташкилотлари белгиланган форма бўйича ўз оталиқларидаги хўжалик ёки райондаги иш натижаларини умумлаштирган ҳолда якуний хулосаларни Бутуниттифоқ ихтирочилар ва рационализаторлар жамияти область советига ҳар йили 1 февралдан кечикмай тақдим этишлари лозим.

РЕСПУБЛИКА КОМИССИЯСИНИНГ МАЖЛИСИ

9 декабрь куни Тошкентда 1989 йилда Бутуниттифоқ аҳолини рўйхатга олишга кўмаклашувчи республика комиссиясининг мажлиси бўлди. Мажлисни Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари В. И. Огарок бошқарди. Қорақалпоғистон АССРда ва Фарғона областида аҳолини рўйхатга олишга тайёргарликнинг бориши кўриб чиқилди. Бу ерда ана шу ишлар чўзилиб кетганлиги, қишлоқ аҳолисини ҳисобга олишда катта камчиликлар мавжудлиги таъкидлаб ўтилди. Аҳолини рўйхатга олиш эҳтиёжлари учун картография материалларини аниқлаш ва тайёрлаш ишларининг аҳволи муҳокама қилинди.

(ЎзТАГ).

ДАБДАБАСИЗ, ҲАҚҚОНИЙЛИК ПОЗИЦИЯСИДАН

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтида КПСС тарихи ва партия қурилиши проблемалари билан шуғулланувчи мувофиқлаштирувчи кенгашнинг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда партия ходимлари, жамиятшунос олимлар, Тошкент Олий мактаблари тарих факультетларининг студентлари иштирок этдилар.

Мажлисда Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига бағишлаб Москвада ўтказилган тантанали мажлисда КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев қилган доклад асосида Ўзбекистонда партия тарихи фанини қайта қуриш проблемалари ва йўллари, республика жамиятшунос олимларининг вазифалари кўриб чиқилди. Ўзбекистон Компартияси тарихини ўрганишда диалектик материалистик ёндашувларнинг муҳимлиги, Компартия фаолияти айрим даврларидаги «оқ доғлар»ни йўқотиш, бу даврни «дабдабали» ёритишни бартараф этиш муҳимлиги таъкидланди. Республикада партия тарихи ва партия қурилиши муҳим масалалари юзасидан тадқиқотларни, илмий ишланмалар проблемаларини мувофиқлаштиришни яхшилашга қаратилган танқидий мулоҳазалар ва таклифлар айтилди.

Кенгаш муҳокама натижалари юзасидан тегишли тавсиялар қабул қилди.

(ЎзТАГ).

ҚИШ ФАСЛИ — ИШ ФАСЛИ

МЎЛ ҲОСИЛГА ПУХТА ЗАМИН

НАМАНГАН ОБЛАСТИДА БИРИНЧИ БЎЛИБ ҒАЛАБА РАПОРТИГА ИМЗО ЧЕККАН ЧОРТОҚ РАЙОНИ ПАХТАКОРЛАРИ КЕЛГУСИ ЙИЛ ҲОСИЛИГА ПУХТА ЗАМИН ТАЙЁРЛАМОҚДАЛАР.

Юбилей йилида она-Ватан омборига 17326 тоннадан зиёд «оқ олтин» тўкилди. 5550 гектар адир ернинг ҳар гектаридан ўртача 31,5 центнердан хирмон кўтарилди. Тайёрланган хом ашёнинг 4623 тоннадан кўпроғи саноат учун қимматли бўлган ингичка толали пахтадир. Ялпи ҳосилнинг 85 проценти юқори сортларга топширилди. 1350 тоннадан зиёд пахта бункерлардан тўкилди.

Бу йилги пахтанинг нақадар машаққатлар билан етиштирилгани сир эмас, албатта. Чунки бу йилги мавсум районимиз деҳқонларини яна бир карра синовдан ўтказди. Баҳорги ёғингарчиликлар оқибатида умумий майдоннинг қарийб ярмига чигит қайта экилди. Бунинг устига августда бўлган дўл тўлиша бошлаган кўсакларнинг бир қисмини тўкиб юборди. Вазият агросаноат ходимларидан қийинчиликларга нисбатан бор билим ва тажрибани ишга солишни, уни амалда синаб кўришни, маҳорат кўрсатишни тақозо этарди. Мутахассислар ва бригада бошлиқлари, механизаторлар, колхоз-совхозларнинг аъзолари қийинчиликларни бартараф этиш учун кураш авж олган ана шундай мураккаб шароитларда сира иккиланмадилар.

Аксинча, уюшқоқлик, тажрибакорлик намуналарини кўрсата олдилар. Бу — ёғингарчиликдан энг кўп зарар кўрган «Партия XXII съезди», Ҳамид Олимжон номли, «Чортоқ» совхозлари, «Москва» колхози коллективлари фаолияти мисолида ёрқин намоён бўлди. Ана шу хўжаликларнинг миришкор пахтакорлари ғоят қисқа муддатда табиат туғдирган ноқулайликлар, ёғингарчилик оқибатларини тугатишга эришдилар.

Тажриба шуни кўрсатдики, деҳқончиликка ишнинг кўзини билиб, омилкорлик билан ёндашилган тақдирда муваффақият қозонилаверади. Бунга 35-40 центнердан ҳосил йиғиб олган Навоий номли колхоздан Н. Норматова, Ў. Жумабоева, «Октябрь» колхозидан С. Боймирзаев, М. Қорабоев, «Москва» колхозидан Ю. Мирзаакбаров, Қ. Фаттоевлар бошлиқ бригадаларни мисол қилиб келтириш мумкин. Шунингдек, Алихон, Шўрбулоқ, Айқирон, Қорачўққи адирларидаги янги ерлардан 25-30 центнердан ҳосил олишга эришган Э. Қурбонов, Т. Эгамбердиев, А. Раҳимов, Т. Қирғизов, Н. Турғунов, Т. Умаров, М. Аъзамов, Р. Ҳакимовлар бошлиқ бригадалар аъзолари маҳоратларини амалда исботладилар.

Йиғим-терим қизғин паллага кирган вақтда табиат ишимизга яна бир тўғаноқ солди. Бир неча кунлик ёмғирдан сўнг далаларни қалин қор босди. Пахта туплари қорни кўтара олмай ётиб қолди. Пахта терими вақтинча тўхтади. Лекин ҳеч ким саросимага тушмади, иккиланмади. Фурсатдан фойдаланиб имкон қидирилди. Одамларга шароит яратилди. Тадбирлар белгиланди. Пахта штабларининг иши қайта қурилди. Партия ва совет ташкилотлари томонидан одамларга яратилган шароит терим қатнашчиларини янада ғайрат-шижоат кўрсатишга руҳлантирди. Республика партия ва ҳукуматининг даъвати, область партия комитети ҳамда халқ депутатлари область Совети ижроия комитетининг Мурожаати кексаю ёш, аёлу эркакни пахтазорга чорлади. Қорли кунлардан кейин белига этак боғланганлар сони икки баравар кўпайди, ҳатто ветеранлар пахтазорга отландилар. Кўпмингкилограммчилар ҳаракати оммавий тус олди. Гулчеҳра Маъмурова, Донахон Шарипова, Зоҳида Алимқулова каби юзлаб теримчилар 8-10 тоннадан «оқ олтин» теришди.

Давлатга чорвачилик ва деҳқончилик маҳсулотлари сотишдан 35 миллион сўмлик даромад олишни мўлжаллаётган, шу жумладан пахтачиликда рентабелликни 20 процентдан оширган районимиз миришкорлари келгуси йилга ҳозирдан пухта замин яратмоқдалар. Кузги-қишки ишлар қатъий график бўйича давом этмоқда. Айни пайтда далаларда 56 та агрегат ғўза тупларини карчовка қилмоқда. Ҳозиргача пахта майдонларининг учдан бир қисми ҳайдаб қўйилди. Ерларга фосфорли ва калийли ўғитлар норма бўйича солинмоқда. 30 та ўғитловчи механизм тўла қувват билан ишлатиляпти.

Биз бу йил бир гектар ерни ҳам шудгорламасдан қолдирмасликка аҳд қилганмиз. Шу кунларда 122 та ҳайдов трактори юксак унум билан ишлатиляпти. Барча майдонлар икки ярусли плуглар билан ҳайдалаётир. Механизаторлар мусобақаси яхши йўлга қўйилган. Мавсумнинг чўзилганлиги, аёзли кунларнинг бошланиши муносабати билан тракторчиларга алоҳида шароит яратдик. Улар ҳар куни иш якунига қараб моддий ва маънавий рағбатлантириб бориляпти. Механизаторлар мусобақасида бугунгача 50-80 гектардан ер ҳайдашга эришган Навоий номли колхоздан Т. Жўрабоев, «Москва» колхозидан Т. Абдутолипов, «Октябрь» колхозидан А. Холиқовлар олдинда бормоқдалар.

Келгуси йил муваффақияти ҳозирги ишларимизнинг нечоғлик сифатли ва пухталигига боғлиқ. Буни чуқур ҳис этган хўжаликлар ва РАПО мутахассислари ҳайдов сифатига эътиборни кучайтирган ҳолда ишнинг конвейер усулида ташкил этилишига катта эътибор бериб, дала ишлари устидан назоратни кучайтирмоқдалар.

Т. ПЎЛАТОВ.
Чортоқ район агросаноат бирлашмаси кенгашининг раиси.

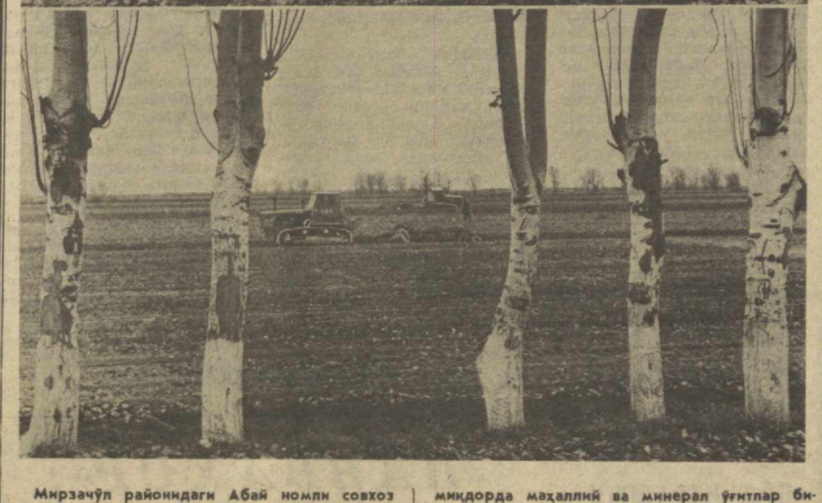

Мирзачўл районидаги Абай номли совхоз пахтакорлари бу йилги об-ҳаво ноқулайликларига қарамай, ҳар гектар ердан 30 центнердан хирмон кўтариб, давлатга 9 минг тонна «оқ олтин» етказиб бердилар. Бу муваффақиятга агротехниканинг барча тадбирларини ўз вақтида, сифатли адо этиш билан эришилди.

Совхоз миришкорлари айни кунларда келгуси йил ҳосилига замин ҳозирлаш ишларини уюшқоқлик билан олиб боришаётир. Дала ишлари конвейер усулида ташкил этилган. Ғўзапоядан тозаланган майдонлар аввал зарур миқдорда маҳаллий ва минерал ўғитлар билан озиқлантириляпти. Сўнгра икки ярусли плуглар ёрдамида сифатли қилиб шудгорланаётир.

Суратларда: юқорида (чапдан) механизаторлар А. Оборовский, М. Аширбоев, А. Тошбоевлар. Уларнинг ҳар бири 90—100 тонна ўғитни далага чиқариб сепмоқда. Ўртада маҳаллий ўғит ортилмоқда. Пастда ерлар шудгорланаётир.

Ш. ИБРОҲИМОВ фотолари.

КЛУБЛАР ҚУРИЛИШИ НЕГА СУСТ?

МАДАНИЯТ МУАССАСАЛАРИ ҚУРИЛИШИ — «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» НАЗОРАТИДА

— Пул бўлгани билан ишлатолмасанг қийин экан, — деди Косон районидаги Ленин номли колхоз раиси Ё. Бозоров. — Колхозимизнинг миллион сўмдан зиёд пули бор-у, биттагина клубни қуролмай сарсонмиз. Район ва область агросаноат ташкилотлари раҳбарлари уни планга киритишга ёрдам бериш ўрнига ваъдадан нарига ўтишмаяпти. Шунинг учун 1975 йилда қурилиши бошланган 400 ўринли клуб ҳалигача битмаяпти.

Шундай бўлгач, қишлоқ меҳнат аҳли бўш пайтини қаерда ўтказади, ахир? Шуниси қизиқки, Қашқадарё областининг жуда кўп колхоз ва совхозларида, районлар марказлари, қишлоқ ва посёлкаларида клублар йўқ. Улар қурилиши эса мутасадди ташкилотларнинг эътиборсизлиги натижасида йилдан-йилга чўзилмоқда.

Ана шу ишни қилиши лозим бўлган «Главсредазирсовхозстрой»нинг «Каршистрой» бошқармаси ва область агросаноат комитети раҳбарлари шундай объектлар қурилишини тезлатиш ҳақида ўйлаб ҳам кўрмаяптилар.

Китоб массивидаги Беруний номли 33-совхоз ташкил этилганига анча йил бўлди. Аммо ҳануз қишки клуб йўқ. Шу сабабли дала меҳнатчилари на кинофильм кўради, на концерт томоша қилади. Ҳолбуки, совхоз одамлари яхши ният билан турли қишлоқ ва шаҳарлардан кўчиб келганлар.

Нишон районидаги У. Юсупов номли 6-совхоз-техникум довруғи бутун республикага ёйилган. Хўжалик иқтисодий жиҳатдан анча бақувват. Лекин у ҳам клубга ёлчимаяпти. Чунки қурувчилар бу масалада панд беряпти. «Каршипромжилстрой» трестининг 2-механизациялашган кўчма колоннаси ажратилган 258 минг сўм маблағнинг 150 минг сўмини ўзлаштирди, холос. Ўз-ўзидан равшанки, қурилиш бу йил ҳам ниҳоясига етмайди.

Кўчма колонна 4-совхозда бунёд этаётган клуб биноси ҳам анчадан бери битмаяпти. 29-механизациялашган кўчма колонна У. Юсупов районидаги 21-«Тошкент» совхозида қураётган клуб учун ажратилган капитал маблағнинг учдан бир қисми ҳам ўзлаштирилмаган.

Кўриқ Ульянов, Баҳористон, Муборак районларининг ҳам кўпгина хўжаликларида клуб ва маданият уйлари йўқ. Қишлоқ аҳолисининг клуб қуриб бериш ҳақидаги қатъий талаблари инобатга олинмаяпти. Хўжаликларда маданий муассасалар қурилишига мутасадди бўлган 7-қурилаётган корхоналар дирекцияси (директори Б. М. Танс) планлаштириш билан шуғулланмаяпти.

Тўғри, яқин икки-уч йил ичида Баҳористон районидаги 35-, Яккабоғ массивидаги 34-совхозларда клуб қурилишига доир лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланган. Косон районидаги 30, 31, 37 ва 39 совхозларда клуб қурилиши планлаштирилган-у, лойиҳа-смета ҳужжатлари ҳануз тайёр эмас.

Бундай нуқсонларни область агросаноат комитети ихтиёридаги колхоз ва совхозларда ҳам кўриш мумкин. Баъзи клублар қурилиши сабабсиз чўзиб юборилмоқда. Китоб районидаги Охунбобоев номли совхозда қурилиши лозим бўлган 600 ўринли клуб 400 ўринлига келтирилиб, объект қурилишини 1989 йилда бошлаш планлаштирилган. Бунинг сабаби номаълум.

Шунингдек, Ульянов районидаги «Қашқадарё» совхозининг Жейнов қишлоғида 400 ўринли клуб қурилиши ҳам икки йил кейинга сурилди. Баъзан эса клублар қурилиши негадир пландан чиқариб ташланмоқда. Қамаши районидаги «Чимқўрғон» совхозида шундай қилинди. 420 минг сўмлик смета қийматига эга 400 ўринли клуб қурилиши пландан чиқарилди.

Областнинг баъзи районлари марказида ҳам тузукроқ қурилган клуб ёки кинотеатр бинолари йўқ. Ульянов, У. Юсупов, Баҳористон районлари марказларида яқин вақт ичида клуб қурилиши планлаштирилмаган.

Шуниси ачинарлики, область ижроия комитетининг капитал қурилиш бўлими маданият уйлари қурилишини авж олдириш тадбирларини кўрмаётир.

Хулоса қилиб айтганда, қишлоқ клублари ва маданият уйлари қурилишига Қашқадарё областида ниҳоятда юзаки қаралмоқда. Аҳолининг турмуш маданияти юксалиб, шу соҳа хизматларига бўлган эҳтиёж эса ортиб боряпти. Шу сабабли маҳаллий партия, совет ташкилотлари бу ҳақда жиддий ўйлаб кўрадиган пайт келди.

М. КАРОМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Бутуниттифоқ аҳолини рўйхатга олишга пухта ҳозирланайлик

ҲАР БИРИМИЗНИНГ ИШИМИЗ

Тегишли кўрсатмага мувофиқ 1989 йил 12—19 январь кунлари мамлакатимизда навбатдаги Бутуниттифоқ аҳолини рўйхатга олиш ўтказилади. Бу — Совет ҳокимияти йилларида аҳолини еттинчи марта рўйхатга олиш бўлади.

Маълумки, халқ хўжалигини планлаштираётганда энг аввало, социал ривожланишдан манфаатдор бўлган аҳолининг сони ва составини, шунингдек, ишчи кучлари ресурсларини билиш керак бўлади. Давлатимиз иқтисодий ва социал тараққиётида инсон омили тобора фаоллашаётган шароитларда бундай маълумотлар йирик социал программаларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишда жуда муҳим аҳамиятга эга.

Планнинг ҳар бир бўлими, гап умумдавлат ёки республика плани устида борадими, область, шаҳар ёки районни янада тараққий эттириш тўғрисида борадими, бундан қатъи назар у ёки бу даражада аҳоли тўғрисидаги маълумотларга асосланади. Аҳоли тўғрисидаги энг тўла маълумотлар аҳолини рўйхатга олиш орқали тўпланади. Совет ҳокимияти даврида аҳолини рўйхатга олиш биринчи марта 1920 йилда, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг учинчи йилиёқ амалга оширилган эди. Рўйхатга олиш маълумотлари жамиятнинг асосий ишлаб чиқарувчи кучи — совет халқининг ҳолати ва ривожланиш тенденцияларини очиб беради.

В. И. Ленин рўйхатга олиш материаллари республикаларга ҳам ишлаб чиқаришни, ҳам совет аппаратларини планли равишда ташкил этиш мақсадлари учун зарур деб, кўрсатган эди. Бу ленинча фикр ҳозир, айниқса актуаллик касб этмоқда. Қайта қуриш даврида аҳоли тўғрисидаги тўла ва аниқ ҳисоб-китоблар жамиятни бошқариш учун зарур бўлган муҳим маълумотларни беради.

1979 йилда ўтказилган охирги Бутуниттифоқ аҳолини рўйхатга олиш мамлакат аҳолиси сони ўсаётганлигини ва унинг составида катта сифат ўзгаришлари рўй бераётганлигини кўрсатди. Маълумотлилик даражаси ошмоқда, миллатлар ва халқларнинг ҳар томонлама ривожланиши ва яқинлашуви давом этмоқда, жамиятнинг социал бир хиллиги кучаймоқда, шаҳар билан қишлоқ, ақлий ва жисмоний меҳнат ўртасидаги жиддий тафовутлар бартараф этилмоқда.

Бўлажак рўйхатга олиш 1979 йилдан бери, яъни ўн йил ичида мамлакат аҳолиси составида рўй берган ўзгаришларни кўздан кечириш имконини беради. Унинг материаллари ўн учинчи беш йиллик ва ундан ҳам узоқроқ муддат учун иқтисодий ва социал ривожланиш планларини тузиб чиқишга асос бўлади. Улар жамиятнинг алоҳида эътибор беришига муҳтож бўлган аҳоли группаларини ажратиш, қаерда ишларимиз ҳали кўнгилдагидек эмаслигини аниқлаш имконини беради. Ҳозирги вақтда мамлакатимизда демографик вазият ҳали ҳам мураккаблигича қолмоқда.

Ана шундай бир вақтда Ўзбекистон ССРда туғилиш даражаси СССР ва кўпчилик иттифоқчи республикалар бўйича ўртача кўрсаткичлардан юқоридир. 1986 йилда республикада яшовчи ҳар минг киши ҳисобига 37,8 туғилиш тўғри келди. Бу кўрсаткич Совет Иттифоқи бўйича ўртача — 20,8, РСФСРда — 17,7, Украина ССРда — 15,5, Болтиқбўйи республикаларида — 16,5 — 15,6 ни ташкил этди. 1987 йилда 1979 йилги рўйхатга олишга таққослаганда республика аҳолиси йилига ўртача 2,8 процентдан кўпайиб (СССР бўйича — 0,9 процент) 3,7 миллион кишига ўсди. Республика аҳолисининг тез суръатлар билан ўсиши туғилишнинг юқори даражаси ва ўлиш даражасининг нисбатан камлиги билан изоҳланади. Республикада иқтисодий жиҳатдан актив аҳолининг ўртача йиллик ўсиш суръатлари ҳам юқоридир. Бу эса аҳолини иш билан мумкин қадар тўла таъминлаш ва социал-иқтисодий проблемалар масаласини ҳал этишни жуда зарур қилиб қўймоқда. Бундан бу соҳадаги тадбирларни такомиллаштиришга регионал ёндашиш зарурлиги келиб чиқади.

Мамлакатимиз аҳолиси ўсиб бормоқда. Кейинги йилларда Совет Иттифоқида ҳар минутда тахминан ўн киши туғилиб, 6 киши ҳаётдан кўз юммоқда. Демак, мамлакатимиз аҳолиси минутига ўртача тўрт кишига, суткасига — қарийб 6 минг кишига, йилига эса — 2,5 миллион кишига кўпаймоқда. Ҳар куни 7,5 мингдан ортиқ эркак ва аёл никоҳдан ўтишади. Минг-минглаб кишилар турли сабаблар билан бир жойдан иккинчи жойга кўчиб борадилар, ишларини ўзгартирадилар.

Ана шундай шароитларда айни бир вақтнинг ўзида, ягона программа ва ягона план бўйича мамлакатнинг бутун аҳолисидан сўраш йўли билан ўтказиладиган рўйхатга олишгина аҳолининг аниқ миқдори ва составини белгилаш имконини беради. Аҳолининг состави тўғрисидаги кўпгина муҳим маълумотлар — миллати ва она тили, бирон бир киши СССР халқлари тилларидан бирини иккинчи тил сифатида ўзлаштириб олганлиги, тирикчилик бўйича маблағ манбалари, шуғулланадиган машғулоти, оилаларнинг сони ва состави ҳамда бошқа баъзи бир нарсаларга доир маълумотлар фақат аҳолини рўйхатга олишни ўтказиш натижасидагина аниқланиши мумкин.

Рўйхатга олишни ўтказишдан мақсад аҳоли сонини аниқлашгина бўлмай, шу билан бирга унинг состави тўғрисида ҳам маълумотлар олишдир. Бунинг учун одамларнинг муайян белгиларини, масалан, жинси, ёши, маълумоти ва бошқаларни ёзиб олиш керак бўлади. Муайян қоидалар бўйича бундай маълумотлар олиш барча аҳоли учун ягонадир. Маълумотларни рўйхатга олишга махсус тайёрланган ходимлар бевосита сўралаётган кишининг сўзларидан ёзиб оладилар.

Рўйхат вақтида олинадиган индивидуал ахборот ҳеч қанақанги маъмурий тадбирлар билан боғлиқ эмас, негаки у гражданларнинг на шахсий, на мулкий ҳуқуқлари ва манфаатларига дахл қилмайди. Шунингдек, рўйхатга олишнинг уй-жой майдонини тақсимлаш ва ундан фойдаланишга, пропискага, бошқа шунга ўхшаш масалаларга ҳеч қандай алоқаси йўқдир.

Программаларни тузиб чиқишда СССРда ва бошқа мамлакатларда аҳолини рўйхатга олиш тажрибаси ҳисобга олинди. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг статистика бўйича доимий комиссияси ҳамда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ана шу масалалар билан шуғулланувчи комиссиялари тавсиялари инобатга олинди.

1989 йилда ўтказиладиган Бутуниттифоқ аҳолини рўйхатга олиш программасига 25 та савол киритилган. Шундан 13 та саволга бутун аҳолидан (ёппасига рўйхатга олиш) ва 5 та саволга доимий аҳолининг 25 процентидан (танлаб рўйхатга олиш) жавоб олинади. Илгариги рўйхатга олишлар билан ворисликни сақлаш, аҳолини динамик равишда ўрганиш учун 1989 йилги рўйхатга олишнинг кўпгина саволлари бундан олдинги 1979 йилги рўйхатга олиш саволларига ўхшаш бўлади.

Ёппасига рўйхатга олиш программасида сўралаётган кишининг оила бошлиғига, унинг жинсига, ёшига, оилавий аҳволга, миллатига, тили ва СССР халқларининг бошқа тилларига, маълумотлилик даражаси, ўқув юрти турига ва яшаш учун маблағ манбаига муносабатига доир саволлар бор.

Танлаб рўйхатга олиш программасида иш жойи, шуғулланадиган машғулоти, ижтимоий группаси, мазкур аҳоли пунктида узлуксиз қайси йилдан бери яшайди, аёллар учун улар неча бола туққанлиги ҳақида қўшимча саволлар ҳам бор.

Юқорида саналган саволлар бўйича танлаб рўйхатга олиш орқали олинган жавоблар рўйхатга олишни ўтказиш ва унинг материалларини ишлаб чиқишга кетадиган пул ва меҳнат сарфларини анча иқтисод қилиш имконини беради. Шунга мувофиқ рўйхатга олиш бўйича иккита варақа таклиф этилади. Улардан бири ёппасига рўйхатга олиш саволларини ўз ичига олади ва уни икки шахс учун тўлдириш мумкин. Бошқа варақада ёппасига ва танлаб рўйхатга олиш саволлари бўлиб, унга фақат бир шахс тўғрисидаги маълумотлар ёзилади. Рўйхатга олиш программасига яшаш жойи, ҳунар-техника билим юртларини тамомлаганлиги тўғрисидаги қўшимча саволлар ҳам киритилган. Айрим саволлар мазмунига баъзи қўшимчалар ва аниқлашлар киритилган. Буларнинг ҳаммаси аҳоли тўғрисидаги ахборотни сезиларли даражада кенгайтиради. Айрим шахслар ёки оилаларни характерловчи 18 та савол ана шулар жумласидандир. Қолган еттита савол аҳолининг уй-жой шароитларига тааллуқлидир.

Аҳолини 1989 йилда рўйхатга олиш урушдан кейинги йилларда аҳоли тўғрисидаги саволларга жавоб йиғиш билан бирга, уй-жой шароитлари тўғрисида маълумот тўплайдиган биринчи рўйхатга олишдир. Мамлакатнинг барча регионларидан аҳолининг турли социал демографик табақалари уй-жой шароити тўғрисида маълумотлар олинади.

Ҳозирги вақтда мамлакатда ҳар бир яшовчига 15 квадрат метр умумий ва 10 квадрат метр яшаш майдони тўғри келади, Ўзбекистон ССР бўйича эса шунга мувофиқ 11 ва 8 квадрат метрни ташкил этади.

Оиланинг бир аъзоси ҳисобига уй-жой майдонини тақсимлаш республикалар ва областлар бўйича, шаҳар ва қишлоқ жойларида ниҳоятда нотенг бўлиб, улар бир-биридан жуда ҳам фарқ қилади. Мамлакат аҳолисининг ярмига яқини, шу жумладан Ўзбекистонда ҳам давлат, жамоат ва индивидуал уй-жой фондида оиланинг ҳар бир аъзоси ҳисобига белгиланган уй-жой майдони ўртача ҳажмидан кам майдонга эгадирлар. Рўйхатга олиш уй-жой проблемасини ҳал этишни тезлаштириш — КПСС Программасида белгиланганидек ҳар бир оилани 2000 йилга бориб алоҳида уй-жойга — квартира ёки шахсий уйга амалда эга бўлишига эришиш учун яна қанча ва қандай квартиралар ва уйлар қуриш зарурлигини кўрсатиб беради.

Рўйхатга олиш якунларини ҳисоб-китоб қилиш натижасида бир неча ўн миллионга яқин алоҳида кўрсаткичлар бўйича маълумотлар олинади. Рўйхатга олишнинг биринчи ахборотининг ҳаммаси область статистика бошқармалари ҳисоблаш марказларидаги текстни ўқий оладиган оптик автоматлар ёрдамида магнит лентасига ёзиб олинади ва у шундан кейин 1989 йил рўйхатга олиш якунларини марказий равишда ҳисоб-китоб қилиш учун СССР Давлат статистика комитетига юборилади.

Аҳолини ялпи рўйхатга олиш ниҳоятда мураккаб иш бўлиб, у узоқ вақт катта ва пухта ташкилий тайёргарликни талаб қилади.

Программа лойиҳасини тайёрлашга кўпгина манфаатдор идоралар жалб қилинди ва у мутахассисларнинг анчагина кенгашларида муҳокама қилинди. Бу лойиҳалар кейинчалик аҳолини тажриба тариқасида рўйхатга олиш бўйича икки марта: 1986 йил декабрида мамлакатнинг 10 та районида 800 мингга яқин кишини қамраб олган ҳолда ва 1987 йил июнь-июль ойларида Москва шаҳри районларидан бирида текшириб кўрилди. Бу текширишлар рўйхатга олиш варағининг у ёки бу формаси қанчалар қулай эканлигини синаш, варақаларни тўлдириш бўйича кўрсатмалар тўғри бажарилганлигини, рўйхатга олишни ташкил этишнинг мўлжалланган услуби қўлланса бўладими ёки йўқлигини синаш имконини берди.

Ҳозир бутун мамлакатда бўлгани каби, республикамизда ҳам аҳолини рўйхатга олишга фаол тайёргарлик кўрилмоқда. Ҳукумат кўрсатмасида кўзда тутилган биринчи навбатдаги тадбирларни бажариш поёнига етай деб қолди. Шаҳар аҳолиси яшайдиган жойларнинг чегаралари аниқлаб чиқилди, шаҳар ва ишчи посёлкаларининг йўл-кўча хўжаликлари тартибга келтирилмоқда, аҳолини жорий ҳисобга олишни текширишга доир ишлар ва картография материаллари тайёрлаш охирига етказилаётир. Кўрсатиб ўтилган тадбирларнинг амалга оширилиши шаҳар ва йирик қишлоқларда аҳоли яшайдиган уй-жойлар ва бошқа яшаш бинолари рўйхатини тузиш, шунингдек аҳоли сони кўрсатилган ҳолда қишлоқ аҳоли пунктлари рўйхатларини тузиш учун базани таъминлайди.

Бу муҳим ишнинг муваффақиятини кадрлар ҳал қилади. Аҳолини рўйхатга олишдек мураккаб ва масъулиятли ишга мамлакат корхоналари, ташкилотлари, муассасалари ва олий ўқув юртларидан 800 мингдан ортиқ киши, шу жумладан, Ўзбекистон ССР бўйича 70 мингдан ортиқ киши жалб этилади. Уларнинг барчаси махсус ўқитилади.

Рўйхатга олишга тайёргарлик ишида давлат статистика органларига партия комитетлари, совет ва хўжалик органлари, касаба союз, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотлари катта ёрдам берадилар. Бу ишда ҳамма жойда ташкил этилган рўйхатга олишга кўмаклашувчи комиссиялар муҳим роль ўйнайдилар.

Совет кишилари рўйхатга олиш, уларнинг манфаатларига хизмат қилишини, олинган маълумотлар асосида иқтисодий ва социал ривожланишнинг, халқ фаровонлигини оширишнинг янги планлари ишлаб чиқилишини яхши биладилар. Шунинг учун ҳам бу ишга ниҳоятда масъулият билан ёндашиб, рўйхатга олиш ходимларининг машаққатли юмушига кўмаклашиш ҳар бир гражданнинг бурчидир.

М. СОДИҚОВ,
Ўзбекистон ССР Давлат статистика комитетининг раиси.

ГАЗЕТАДА БОСИЛМАДИ, АММО ЧОРА КЎРИЛДИ

ХАТИРЧИ РАЙОН СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ:

Райондаги «Олтинсой» совхози касаба союз комитети фаолиятидаги жиддий камчиликлар ҳақидаги Б. Расуловнинг шикоят хати область касаба союз комитетида кўриб чиқилди. Хатда келтирилган фактлар тасдиқланиб, касаба союз комитети раиси Т. Эшқувватов вазифасидан четлаштирилди.

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ ЮСТИЦИЯ БЎЛИМИ:

М. Рашидованинг фарзандига алимент пули ололмаётгани ҳақидаги шикоят хати текширилди. Ҳақиқатан ҳам хат автори 1986 ва 1987 йиллар учун Р. Рашидовдан алимент пули ололмаганлиги текширишда тасдиқланди.

Область юстиция бўлими ёрдами билан М. Рашидовага икки йиллик алимент пули ундириб берилди.

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ ХАЛҚ МАОРИФИ БЎЛИМИ:

Нарпай районидаги 2-мактаб ишидаги жиддий нуқсон ва камчиликлар тўғрисидаги Н. Дўсановнинг шикоят хати текширилди. 8-9-синфни битирмай қолиб кетаётган қизлар тақдирига бефарқ қаралаётгани, ўқув-тарбия ишлари савияси пасайиб кетгани хусусидаги эътирозлар ўринли бўлиб чиқди.

Йўл қўйган хато ва камчиликлари учун мактаб директори З. Исломовга район партия комитети томонидан партиявий чора кўрилди.

Район халқ маорифи бўлими юз берган камчилик ва нуқсонларни бартараф этиш юзасидан тадбирлар белгилади.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессияси олдидан

ҚУРИЛИШ СИФАТИГА — ДАВЛАТ КАФОЛАТИ

Нима учун Ўзбекистон уйсозлик комбинатларида давлат қабули қийинчилик билан жорий этилмоқда?

Самарқанд уйсозлик комбинатида тайёрланган бу панеллар оддий панеллардан жуда фарқ қилади: унинг юзаси ҳайрон қоларли даражада силлиқ: қалинлиги, кенглиги, узунлиги ва қолган барча ўлчовлар ажабланарли даражада аниқ.

Аммо ажабланишга ҳожат йўқ: бу қурилиш материаллари биринчи марта давлат қабулидан ўтган. Панелларни ҳар качонгидан секинроқ, уйсозлик комбинати директори М. Ғаниевнинг ибораси билан айтганда, меҳр билан тайёрланган. Давлат қабулига тақдим этилган маҳсулотнинг учдан икки қисми — бостирма плиталар қолипловчи В. Лисицин бригадасида тайёрланган. Бу хамир учидан патир деганларидек, ишнинг бошланиши, холос. Келаси йилда маҳсулотнинг беш процентигина эмас, балки ҳаммаси давлат қабулига топшириладиган бўлади.

Уйсозлик комбинатининг бутун коллективи қизғин меҳнат қилмоқда. Давлат стандартининг кўпгина талабларини бажариб бўлмайдигандек туюлади. Давлат стандартига эътибор беришмас эди. Давлат қабули вакили В. Захаров илгари шу ернинг ўзида ишларди, энди эса бир вақтлар ўзи йўл қўйган камчиликларни ўзи ман этиши қийин бўляпти.

Ҳозир ишчилар, инженерлар, техниклар ҳамма нарсани стандарт билан ўлчашга мажбурлар. Бунинг учун улар ишни қолиплардан бошлашди: қолипларнинг таги қийшиқ эканлигини билишарди. Бу тагликлар Тошкент арматура заводида жуда ҳам юпқа металлдан тайёрланган бўлиб, уларнинг ҳар бири бир неча тахта тунукадан пайвандланган эди. Чоклардаги фарқ 2 миллиметр ўрнига 10—12 миллиметрни ташкил этар эди. Қолипларни алмаштириш учун вақт ҳам, металл ҳам йўқ. Ахир металлнинг ўзидан 2 минг тонна керак бўлади-да. Устига устак мамлакатдаги бир неча заводгина бундай ишни бажариб бериши мумкин. Эҳтимол, Ангренда яқинда ишга туширилган борт анжомлари заводи вақти келиб ёрдам бериб қолар...

Лекин қийшиқ панелларни ҳадеб чиқаравериш мумкин эмас-ку! Самарқандлик металлчиларга мурожаат қилишди. Улар қандайдир анжомлар берамиз, деб ваъда қилишди. Қолиплар ҳақида эса лом-мим дейишмади. Таваккалига қолипларнинг тагини ўзлари ремонт қилмоқчи бўлдилар. Уларнинг бахтига давлат таъминот комитетининг маҳаллий базасида металл бор экан. Бироқ малакали пайвандчи ва слесарларни қаердан топиш мумкин?

Фарғона уйсозлик комбинатига шаҳар ёрдамлашиб, бир неча бригада берганлигини айтиб қолишди. Нима учун Самарқандда ҳам шундай йўл тутиш мумкин эмас? Бунинг устига комбинатни реконструкциялаш ҳақида анчадан бери гапиришади-ю, лекин амалда ҳеч нарса қилишмайди. Планга кўра, қайта жиҳозлаш ишлари яқин икки йил ичида амалга оширилиши керак. Аммо давлат қабули жорий этилмоқда — ишларни қатъиян жадаллаштириш зарур.

Қийинчиликлар ошиб-тошиб ётибди. Агар саноат корхоналари давлат қабулига ўтишда кўпгина муаммоларни ўзлари ҳал этган бўлсалар, уйсозлар ҳар жиҳатдан маҳсулот етказиб берувчиларга қарам бўлиб қолганлар.

Масалан, оддийгина қумни олайлик. Жума очиқ кони стандартга тўғри келмайдиган қум жўнатаётганлигини энди билиб қолдилар. Бунинг устига қумга нималар аралашмаган дейсиз? Уни ювиш учун сув керак. Янада кучлироқ насос ўрнатиш ёки яна битта артезиан қудуғи кавлаш зарур. Бунинг устига мазкур кон комбинатга бўйсунмайди, талабга жавоб бермайдиган шағал, керамзит жўнатяпти. Технологияни бузаётган маҳсулот етказиб берувчиларга давлат қабули таъсир қилмайди.

Илгари худди ана шу аҳвол билан муроса қилиб келишарди. Эндичи? («Маҳсулотдан воз кечиш керакми?») Бошқа етказиб берувчилар бўлмаса... Тайёр уйлар бекор турибди, давлат комиссияси эшиги ва дераза блоклари йўқлиги сабабли бу уйларни қабул қилмаяпти. Ахир мазкур уйлар қурилиш майдонига тайёр дераза-эшиклари билан келтирилиши лозим-да. Эндиликда давлат қабули технология бузилишига йўл қўймайди. Демак, ёғочни қайта ишловчи завод ишини қайта қуриш лозим. Бироқ заводга Сибирь дарёларида оқизилавериб, намиқиб кетган ёғоч келтирилмоқда. Сушилканинг қуввати етишмайди. Янгиларини қуриш лозим.

— Сифатли қум, керамзит, ёғоч-тахта етказиб берилди, дейлик, — фикр юритади бош инженер С. Урков. — Бироқ бизга буғ етишмайди. Биз буғни чинни заводи қозонхонасидан оламиз. 6 атмосфера ўрнига 0,8 атмосфера буғ беришяпти. Бунинг устига унинг иссиқлиги талаб қилинганидек 170 даража эмас, 105 даражадир. Маҳсулотларни буғлаш кечикиб, сифати пасайиб кетмоқда. Биз ўзимиз у ерда кучли янги қозонхона ўрнатдик. Лекин чинни заводи, мана 8 йил бўлдики, уни ишга тушира олмаяпти. Қозонхоналарни назорат қилувчи идора, агар занглamaган бўлса, ишга туширишга рухсат беради. Қозон қопламасини очиб, текшириш керак... Барибир, занглaмасдан иложи йўқ...

Уйсозлик комбинатининг ҳам, очиқ коннинг ҳам, ёғочни қайта ишловчи заводнинг ҳам хўжайини битта — республика Қурилиш министрлигидир. Ана шу фактнинг ўзи кишиларда умид туғдириши керак эди. Шу ўринда министрликка айтадиган гапимиз бор: аллақачон пишиб етилган муаммоларни ҳал этиш учун йилнинг охирига келиб — декабрь ойида ёрдам бера бошладингиз. Ахир мазкур корхоналар давлат қабулига ўтишини ёз ойидаёқ билардингиз. Фақат ноябрь ойига келиб, Тошкентда техника кенгаши ўтказишга жазм этдингиз... Самарқанд шаҳар маъмурлари ҳам уйсозлик комбинатига унчалик эътибор бермадилар.

Ҳозир эса «бўл-бўл»га тушиб қолишди. Инженерлар комбинат билан давлат таъминот комитети, очиқ кон, қозонхона ўртасида бўзчининг мокисидек қатнай бошладилар. Ниҳоят шаҳар ижроия комитетидаги ўртоқлар ҳам ғимирлаб қолишди. Шунга қарамай, кимлардир секингина: «давлат қабулини жорий этишни кечиктириб турсак бўлмасмикан, эҳтимол баъзи стандартларни «муваққат» стандартлар қилишса-чи», дея эҳтиёткорлик билан фикр билдирмоқдалар. Бу технологияга бўлган давлат талабларини инкор этиш эмасми?

Йўқ, энди ҳар қандай вазиятда ҳам орқага қайтилмайди. Фақат олға қараб юрилади. Бугунги озгина бўшашувчилик — эртанги кунга қайтишдир, кечаги пала-партишликни эртанги кунга олиб ўтишдир. Фақат битта йўли бор: қайта қуриш ва жадаллаштириш тақозо этаётганидек, ишни авж олдириш зарур.

Хўш, уйсозлар нима қилишсин? Давлат қабул вакиллари-чи? Самарқандда 10 мингдан ортиқ оила квартира олиш учун навбат кутиб турганини, уй-жой билан таъминлашда шаҳар республикада охирги ўринлардан бирида эканлигини улар яхши билишади...

Ҳа, шаҳарга кўпроқ уй-жой керак, уларни иложи борича тезроқ қуриш, фойдаланишга топшириш зарур. Лекин шунга қарамай, 148-сонли, яъни яхшиланган туркумдаги уйларнинг тўлиқ чиқарилмаётганлиги, натижада квартираларда етарли хоналар бўлмаётганлиги, лойиҳада кўзда тутилган қулайликлар яратилмаганини эсдан чиқариб бўлармиди. Қинғир-қийшиқ панелларнинг чиқарилишига, ёғоч-тахталарнинг хўллигига, пардозлаш ишларининг ёмонлигига энди тоқат қилиш мумкин эмас.

Давлат қабули уй-жой қурилишига нисбатан Самарқандда, шунингдек бошқа шаҳарларда «кўп қурсак бўлгани, сифати кейин бўлаверади» қабилидаги илдиз отган эски ёндашувларга чек қўйишда ёрдам беради.

Сифат масаласини энди орқага суриш мумкин эмас. Технологияни менсимаслик оқибатида ишлаб чиқарилаётган блоклар сони ҳам кам бўляпти: комбинат ярим қувват билан зўрға ишлаяпти. Уйсозлик комбинати, дурадгорлар ишини, қум карьеридаги ишларни қайта қуришда сусткашликка йўл қўйиб бўлмайди. Республика Қурилиш министрлиги ва шаҳардаги барча меҳнат коллективлари уларга зудлик билан ёрдам беришлари керак.

Дастлабки вақтларда қийин бўлади. Лекин қийинчиликларни енгиш зарур. Бир йил олдин бир кекса машинасоз шундай деган эди: давлат қабули қийинчиликларини бошдан кечириш керак, бундан ҳамма манфаатдор бўлади.

Л. ТОКАРЕВ,
Самарқанд. ЎзТАГ мухбири.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

СССР ДАВЛАТ АГРОСАНОАТ КОМИТЕТИ
ТОШКЕНТ ИРРИГАЦИЯ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ
1988-1989 ўқув йили учун СИРТҚИ ТАЪЛИМ БЎЙИЧА ҚУЙИДАГИ ФАКУЛЬТЕТЛАРНИНГ БИРИНЧИ КУРСЛАРИГА

СТУДЕНТЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ГИДРОМЕЛИОРАЦИЯ — мелиорация ва суғориш зарур бўлган майдонларни, суғориш манбалари ва зах қочириш системаларидан чиқадиган сувларни қабул қилиш иншоотларини, мелиорация ва суғориш системалари, улардаги иншоотларни, сув ресурсларини муҳофаза қилиш ва уларнинг сифатини яхшилаш учун комплекс иншоотларни лойиҳалаш, қуриш, эксплуатация қилиш ва автоматлаштириш, улар устида қидирув ва илмий-тадқиқот ишлари олиб бориш, сув ресурсларидан фойдаланиш ва мулоҳаза қилиш устидан давлат назоратини ўтказиш бўйича кенг профилдаги гидротехник-инженерлар тайёрлайди.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ — агросаноат комплекси корхоналарида ташкилий-раҳбарлик, технологик — ишлаб чиқариш ва илмий-тадқиқот ишлари олиб бориш бўйича кенг профилдаги механик-инженерлар тайёрлайди.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ — ҳунар-техника билим юртларида, қишлоқ хўжалигини механизациялаш техникумларида қишлоқ хўжалик фанларидан дарс бериш ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини механизациялаш соҳасида педагогик, ишлаб чиқариш, ташкилий масалаларни бошқариш, амалий ва текшириш соҳаларида фаолият кўрсатиш учун педагог-инженерлар тайёрлайди.

ЕР ТУЗИШ — районлар, янги суғориладиган ва ўзлаштириладиган ер массивларини территориал ташкил этиш, агросаноат комплекси корхоналарида территория ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш лойиҳаларини тузиш, илмий-тадқиқот ишлари ўтказиш, ер фондини тақсимлаш ва ундан самарали фойдаланишни олдиндан режалаш, ердан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини ўтказиш бўйича кенг профилдаги ер тузувчи — инженерлар тайёрлайди.

ГИДРОМЕЛИОРАЦИЯ ИШЛАРИНИ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШ — сув хўжалиги қурилиш объектларида ишлатиладиган қурилиш ва мелиорация машиналарини конструкциялаш, эксплуатация ва ремонт қилиш бўйича механик-инженерлар тайёрлайди.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИНИ ЭЛЕКТРЛАШТИРИШ — қишлоқ хўжалигини электр энергияси билан таъминлаш, уни қишлоқ хўжалигида қўллаш бўйича электрик-инженерлар ва қишлоқ хўжалигида технология жараёнларни автоматлаштириш бўйича электромеханик-инженерлар тайёрлайди.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАШИНАЛАРИ РЕМОНТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА РЕМОНТ ҚИЛИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ — трактор, автомобиль ва қишлоқ хўжалик машиналари ремонтини ташкил этиш, деталларини қайта тиклаш технологияси, ремонт корхоналарини лойиҳалаш, машиналар ремонти учун ускуналар ва мосламаларни конструкциялаш ва ясаш бўйича механик-инженерлар тайёрлайди.

СУВ ХЎЖАЛИГИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА УНИНГ ЭКОНОМИКАСИ ФАКУЛЬТЕТИ — сув хўжалик объектларини қуриш ва эксплуатация қилиш лойиҳа масалаларини иқтисодий асослаш ва ташкил этиш, планлаштириш ва бошқариш бўйича иқтисодчи — инженерлар тайёрлайди.

Сиртдан ўқиш факультетига иш стажи 6 ойдан кам бўлмаган танлаган мутахассислиги бўйича ишлаётган ўрта техник ёки тўлиқ ўрта маълумотга эга бўлган барча ёшдаги СССР граждaнлари қабул қилинади.

Мутахассислиги тўғри келадиган колхоз, совхоз, корхона ва ташкилотдан йўлланма билан келганлар институтга қабул қилиш пайтида имтиёзга эга бўладилар.

Конкурсда ҳарбий хизматни ўтаб қайтган шахслар ўз мутахассислиги бўйича ишлаётган ва керакли стажга эга бўлган шахслар билан тенг ҳуқуқда қатнашадилар.

ИНСТИТУТГА КИРУВЧИЛАРДАН АРИЗАЛАР 1988 ЙИЛ 15 ЯНВАРГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Ариза институт ректори номига танлаган мутахассислик ёзиб кўрсатилган ҳолда берилади.

Аризага қуйидагилар қўшиб топширилади: иш жойидан, партия, касаба союз ва комсомол ташкилотлари томонидан берилган йўлланма-характеристика, ўрта маълумоти ҳақида ҳужжат (асл нусхаси), 6 дона фотосурат (3х4 см), ташкилот ва колхоз раҳбарлари томонидан тасдиқланган меҳнат дафтарчасидан кўчирма, медицина справкаси (086/У форма).

Қуйидаги фанлардан ўрта мактаб программаси ҳажмида кириш имтиҳонлари олинади: МАТЕМАТИКА (ёзма), **ФИЗИКА** (оғзаки), **ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЕТ** (иншо). **Ўрта ўқув юртларида миллий мактаб программаси ҳажмида рус тили ўқиган абитуриентлар иншо ўрнига рус тилидан диктант ёзадилар.**

Ўрта мактабни олтин (кумуш) медаль билан ёки ўрта махсус ўқув юртларини, ҳунар-техника билим юртларини имтиёзли диплом билан битирган абитуриентлар математикадан ёзма имтиҳон топширадилар. Имтиҳондан «беш» баҳо олганлар кейинги имтиҳонлардан озод қилинади. «тўрт» ёки «уч» баҳо олганлар эса қолган имтиҳонларни ҳам топширадилар.

ИНСТИТУТ ФИЛИАЛИДАГИ ФАКУЛЬТЕТЛАР: ҚАРШИ ШАҲРИДА — гидромелиорация, қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва қишлоқ хўжалиги.

АРИЗАЛАР ИНСТИТУТДА, ФИЛИАЛДА ВА ЎҚУВ КОНСУЛЬТАЦИЯ ПУНКТЛАРИДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Институт адреси: 700000, Тошкент шаҳри, Қори-Ниёзий кўчаси, 39-уй, институтнинг сиртқи бўлими. Телефонлар: 35-83-84, 35-75-21.

ФИЛИАЛ ВА ЎҚУВ КОНСУЛЬТАЦИЯ ПУНКТЛАРИНИНГ АДРЕСЛАРИ: Қарши шаҳри, Карл Маркс проспекти, 225-уй. Телефонлар: 4-61-32, 4-66-66.

ҚЎҚОН шаҳри, Ленин кўчаси, 44-уй, қишлоқ хўжалигини механизациялаш техникуми.

САМАРҚАНД шаҳри, Фрунзе кўчаси, 108-уй.
НУКУС шаҳри, Гидромелиорация техникуми.

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — **ХИТОЙ ЎЙИНЛАРИ** (10, 11/XII да 19.30 да).

● ШИОРИМИЗ: ҲАМКОРЛИК

АМЕРИКА ОЛИМИНИНГ ТАДҚИҚОТИ

«Ҳозирги пайтда Совет Иттифоқида истиқомат қилувчи халқларнинг тарихини иложи борича яхшироқ билишга бўлган интилиш мени Тошкентга етаклаб келди. Мен — тарихчиман. Шу боис М. С. Горбачевнинг Америкадаги Эн-Би-Си миллий телекомпанияси мухбири билан суҳбатда айтган қуйидаги: «Бизга ҳамжиҳатлик керак. Шу сабабли, ўйлайманки, биз бир-биримизга нисбатан кўпроқ ҳурмат кўрсатишимиз, давлатларимизнинг тарихини ҳам яхшироқ тушунишга интилишимиз керак», — деган сўзлари менга ниҳоятда яқин ва тушунарлидир. Американинг Бостон шаҳридан келган йигирма олти ёшли олим Крейг Кеннеди ЎзТАГ мухбири билан суҳбатни ана шундай сўзлар билан бошлади. У ҳозир республикамиз пойтахтида яшамоқда. В. И. Ленин номли Тошкент давлат университетида стажировкада бўлиб, ўзбек тилини ўрганмоқда. К. Кеннеди ўн олтинчи асрда Ўрта Осиё давлатлари билан Россия ўртасидаги муносабатларга бағишланган ўзининг докторлик диссертацияси учун материаллар йиғмоқда.

Крейг Кеннеди мазкур мавзу юзасидан ўз тадқиқотларини аввал Гарвард, кейин эса Оксфорд университетларида ўқиётган пайтидаёқ бошлаган эди. Бу мавзу унинг кандидатлик диссертацияси асосини ташкил қилди.

Ёш американлик олимнинг Ўзбекистонга келиши иккала давлат ўртасида кенгайиб бораётган алоқалар программасига киради. СССР ва АҚШ ўртасида илмий-техникавий ҳамкорлик доирасида ҳаммаси бўлиб, ҳар бир мамлакатдан 25 нафардан кишини бир-бирига юбориш режалаштирилган.

Крейг Кеннедининг Совет Иттифоқига иккинчи марта келиши. У мамлакатимизда бундан беш йил олдин ҳам бўлган эди.

— Мен мамлакатингизда кўпгина ўзгаришлар юз берганлигини кўрмоқдаман. Совет кишилари янада фаолроқ бўлиб қолишибди. Демократиялаш, ошкоралик уларнинг давлат сиёсатини шакллантиришга таъсир ўтказишлари учун янада кенгроқ имкониятлар очмоқда.

Суратда: К. Кеннеди ва ТошДУ ўзбек филологияси студенти С. Йўлдошева.

В. Миленький фотоси (ЎзТАГ).

● *Тажрибани ўрганиб, ундан амалда фойдаланайлик*

«НАВБАҲОР»: МАВСУМНИНГ ИЛК СИНОВИ

1. ЯНГИЛИК ЯШИЛ ЙЎЛ ИЗЛАЯПТИ

ФАКТ:
● Наманганда «Навбаҳор» экспериментал идоравий-территориал футбол клуби тузилди. Фаолият хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан қоплаш принциплари асосида ташкил этилди.

ШАРҲ:

Хўжалик ҳисобидаги футбол клуби. Бу ибора чарм тўп ўйини луғат бойлигига яқиндагина ёзилди. Бундай клублар рўйхатини Днепропетровск шаҳрининг «Днепр» командаси бошлаб берди. Мамлакатимизда иккинчи, Ўзбекистонда биринчи бўлиб бу янгилик Наманганнинг «Навбаҳор» командасида қўлланилади.

Янгилик яшил йўл излаяпти. Тажрибанинг ўзига хослиги, мақсадларнинг замонавийлиги ойдинлашаётир. У футбол командаси ҳаётидаги асосий масалалар — ўйинчилар ва клуб маъмурияти, футболчилар ва мухлислар муносабатлари, жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда бўлиш масаласини янгичасига ҳал этишга кўмаклашади. Асосийси, команданинг маблағ билан таъминланиши манбалари, клуб рўзғорини одатдаги пул билан ёрдам кўрсатиш оворагарчилигидан қутултириш сирларини равшанлантиради. Гап фақат ишнинг иқтисодий томонида эмас, албатта. Дастлабки қадамлар ишқибозлар билан қизқарли ишнинг янги шаклларини яратишга имкон борлигини, уларнинг қалб қўрини, шижоатини футбол фойдасига бирлаштириш мумкинлигини кўрсатаётир.

«Навбаҳор» футбол клуби фаолияти бошланди. Клубнинг таъсис конференцияси бўлиб ўтди. Унда раҳбар органлар — клуб совети ва президиуми, тафтиш комиссияси аъзолари сайланди. Давлат банкида клубнинг жорий ҳисоби очилди. Хўжалик ҳисобидаги «Навбаҳор» юридик ҳуқуққа эга бўлди. Клубнинг устави ҳам тасдиқланди. Унда қуйидаги сўзларни ўқиймиз: **«Навбаҳор» футбол клуби касаба союзлар кўнгилли физкультура-спорт жамияти миқёсида фаолият кўрсатадиган оммавий жамоат спорт ташкилотидир.**

Мамлакатимиз биринчилигининг иккинчи лигасида қатнашаётган «Автомобилист»нинг ўринбосари — Наманганнинг «Навбаҳор» коллективи қарз олиш ўрнига давлат хазинасини бойитишга қадам қўяётир. Бу чиндан ҳам ўрнак олса арзигулик иш.

2. ҲАМ ДАВЛАТ, ҲАМ КЛУБ ФОЙДАСИГА

ФАКТ:
● «Навбаҳор» футбол клубининг раиси П. И. Болдирев «Днепр» командаси тажрибаси билан яқиндан танишди. У ҳисоб-китоб ишларининг жонкуяри, Наманган шаҳридаги марказий стадионда ўтказиладиган футбол беллашувлари давомидаги тадбирларнинг ташкилотчиларидан бири.

ШАРҲ:

Клуб раисининг таъкидлашича, ҳар сафар 39 мингга яқин киши яшил майдонда футбол спектаклларни томоша қилади. Улар учун чиройли ўйин кўрсатиш ўз йўлига. Мароқли ҳордиқ олиш учун қатор тадбирлар белгиланди. Ўтган мавсумдагидек бу йил ҳам танаффус пайтида лотереялар ўйналади. Областнинг таниқли спортчилари билан учрашувлар ўтказиш иш планига киритилган. Буларнинг барчаси мухлислар кўпайишининг омилидир.

Рақамлар фикрларни исботлайди. Уларга эътибор беринг: стадионнинг икки сектори болалар ихтиёрига бепул берилади, имтиёзли баҳоларда билет сотилади. Шуларни чегирсак, 35 минг ўрин қолади. Билет нархи бир сўмдан бўлса, ҳар ўйинда 35 минг сўм тўпланади. Унинг 70 проценти клуб, 30 проценти стадион маъмуриятига берилади. Демак, клубга 24 минг 500 сўм тушади. Мавсумда 27 учрашув ўтказилиши мўлжалланган. Буларни жамласак, 661 минг 500 сўм бўлади. Шу йўл билан чиқимлар ўрни қопланади. Яна қолган маълум миқдордаги маблағ клубни ривожлантиршга хизмат қилади ва давлат бюджетига сарфланади.

Ишқибозлар мададига таяниб иш юритувчи «Навбаҳор» клуби олдида янги истиқболлар турибди.

3. ИСТИҚБОЛНИ КЎЗЛАБ

ФАКТ:
● Йиллик взнос — 10 сўм. Клуб аъзоси бу билан спортни янада оммавийлаштиришга ўз ҳиссасини қўшади. Спорт бўйича оталиқ ёрдами кўрсатиш масаласи ҳам эътиборда. Бунда сизга барча қулайликлар яратилади. Тадбирлар программаси эса ранг-баранг.

ШАРҲ:

Клуб ўз ишининг давр талаби — қайта қуришга ҳамоҳанг бўлишини асосий мақсад деб билаётир. Уставга риоя қиладиган, футбол билан мунтазам шуғулланадиган ёки унинг ривожига ҳисса қўшадиган ҳамда аъзолик взносларини мунтазам тўлаб борадиган ҳар бир киши клуб аъзоси бўлиши мумкин.

Наманганликлар янгича ташаббусни ўзларига [illegible] этишаётганлиги диққатга сазовордир. «Навбаҳор» оммавийликка таянади. Ўз сафларининг софлиги учун жиддий қайғуради. Стадионлардаги батартиблик ҳам ҳақиқий спорт мухлисига кўп жиҳатдан боғлиқдир. Мамлакатда бўлганидек, ўз клубини қўллаб-қувватлаш Наманган спорт мухлисларининг ҳам шиорига айланди.

Клуб планларида жўшқинлик сезилади. Шаҳарлар, район марказлари, қишлоқларда турли-туман физкультура байрамларини ташкил этиш мўлжалланган. Айниқса, қишлоқ ёшлари ўртасида спортни оммавийлаштириш ишларининг яхши йўлга қўйилиши режалаштирилган. Янги клубни область агросаноат комплекси оталиққа олгани ҳам бежиз эмас.

Маҳорат ва оммавийликни уйғунлаштириш бош масаладир. Энг қобилиятли ўсмирларни катта футбол учун танлаб олиш, уларнинг маҳоратини ошириш ишида малакали тренерлар ёрдам кўрсатишади. Бундан ташқари Наманган шаҳридаги болалар уйи оталиққа олинади. Бу ердаги спорт майдончаси жиҳозланади. «Навбаҳор» футбол клуби бу йил болалар уйига 5 минг сўм маблағ ўтказишни мўлжаллаган.

Бир сўз билан айтсак, «Навбаҳор»нинг ҳар бир аъзоси демократик асосда ташкил этилган клубни бошқаришда фаол қатнашади.

Клуб устави билан танишсангиз, ажойиб фикрлар борлигининг гувоҳи бўласиз. Ҳаттоки, «Пахтакор»га, Ўзбекистон ва Совет Иттифоқи терма командаларига ўйинчилар етказиб бериш масаласи ҳам ўртага қўйилган.

«Навбаҳор» клуби янгиликлари билан танишишни истасангиз Наманганга келинг. Тажриба билан танишинг. Шунда хўжалик ҳисобидаги футбол мухлисларининг ишларига тасанно айтасиз.

Ҳ. СУЛТОНОВ.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

● *Тингланг, томоша қилинг*

10 декабрь, пайшанба

Телевидение

МТ-I. 8.00 — 90 минут. 9.35 — Мультфильмлар. 10.00 — Футбол. УЕФА кубоги. 1/8 финал. «Динамо» (Тб) — «Вердер» (ГФР). 10.45 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Ҳужжатли фильм. 16.55 — Жон Рид. Ҳаёти ва ижоди. 17.40 — ВЛКСМ Марказий Комитетининг пленумидан репортаж. 18.10 — Концерт. 18.20 — Лениндан ўрганамиз. 18.55 — Ангола оҳанглари. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Мультфильмлар. 20.00 — «Театрга сайр». Бадиий фильм. 21.30 — Время. 22.30 — Бизнинг мерос. 23.15 — Дунё воқеалари. 23.30 — Концерт. 00.05 — Шахмат. Жаҳон чемпионати.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.15 — Ҳужжатли фильм. 9.35 — Табиатшунослик. 9.55 — Асрлар оша саёҳат. 10.05 — Испан тили. 10.55 — Илмий-оммабоп фильм. 11.05 — СПТУ ўқувчиларига. 11.35— Биология. 12.00 — Сиз яратган боғ. 12.30 —Илмий-оммабоп фильм. 13.05 — «Ўн беш ёшли капитан». Бадиий фильм. 14.55 — Янгиликлар. 15.05 — Пушкин шеърияти оламида. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — Қишлоқ янгиликлари. 19.45 — Шарқий Сибирь. 19.55 — Ритмик гимнастика. 20.25 — Ҳаракат хавфсизлиги учун. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Бандурачилар триоси чалади. 21.15 — Ҳужжатли фильм. 21.30 — Время. 22.30 — «Бўйсунмас». Бадиий фильм. 24.00 — Москва кузи. 00.30 — Янгиликлар.

ЎзТВ-I. 6.55 — Ритмик гимнастика. 7.20 — Тонгги тароналар. 7.30 — Ахборот. 7.50— Салом, кичкинтойлар! 8.00 — Ҳужжатли фильм. 16.45 — ЎзССР тарихи. 17.15 — Телефильм. 17.30 — Зоология. — 18.00 — Янгиликлар. 18.10 — Мультфильм. 18.30 — Ёшлик. 19.00 — Инсон ҳуқуқлари кунига. 19.30 — Ахборот. 19.45 — Ҳужжатли фильм. 20.00 — Агросаноат ва Озиқ-овқат программаси. 20.30 — Ахборот. 20.50 — Концерт. 21.30 — Время. 22.30 — Драматик актёрлар куйлайди. 23.35 — Спорт ва дўстлик байрами.

ЎзТВ-II. 19.30 — «Ўрмон балладаси». Бадиий фильм. 20.45 — Реклама. 20.55 — Шаҳар юмушлари ва ташвишлари. 21.30 — Время. **Фрунзе.** 22.30 — «Москва учун жанг». Бадиий фильм. 1-фильм, 1-серия.

Радио

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 —Меҳнат шарофати. 9.30 — Совет Ўзбекистони: одамлар, ишлар ва режалар. 12.10 — Ишчиноma. 12.40 — Адабий ўқиш. 13.00 — Малши. 13.30— Р. Бабаян куйлайди. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.40 —Қаҳрамон пионерлар. 16.00 — Беш йилликнинг меҳнат суръатлари. 16.30 — Қўшиқлардан қўшиқларга. 18.15 — Инсон ҳуқуқлари кунига. 18.30 — Ўзбекистон композиторларининг IX съездида. 19.20 — Юность Узбекистана. 21.00 — Халқаро кундалик. 21.10 — Элга хизмат — олий ҳиммат. 21.30 — Қишлоқ меҳнаткашлари учун концерт. 22.30 — «Қадрдон тароналар».

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.